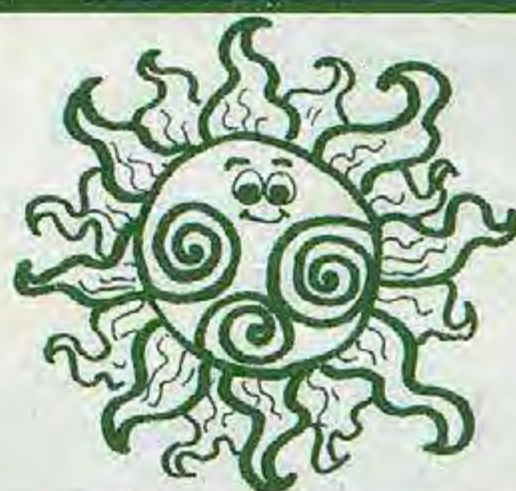

УКРАЇНСЬКІ СВЯТА ВЕСНА ЛІТО

Посібник
на пластові
зайняття

З бібліотеки
ЮНАК-а
1 / 2004

Yunak Supplement
1/2004
ISBN 0044-1384

magazine in Ukrainian
for youth age 11-17
published jointly by
Plast, Ukrainian Youth Association of
Canada
Plast, Ukrainian Scouting Organization –
USA
6 issues per year
(includes 4 issues Yunak, 2 issues
Yunak Supplement)
Price: \$4.50 (US)/issue
Subscription: \$25 (US)/6 issues
Editor: Oksana Zakydalsky

3 бібліотеки ЮНАК-а 1/2004
Українські Свята
Весна-Літо

Редактор
пл. сен. Оксана Закидальська
Оформлення і макет
пл. сен. Оксана Закидальська
Автор-упорядник оригіналу
ст. пл. Ліліана Осінчук Стецько

Редакція і адміністрація
Yunak

2199 Bloor Street West
Toronto, ON M6S 1N2
CANADA
Fax (416) 763-0185
e-mail: plast@pathcom.com
website: www.plast.ca

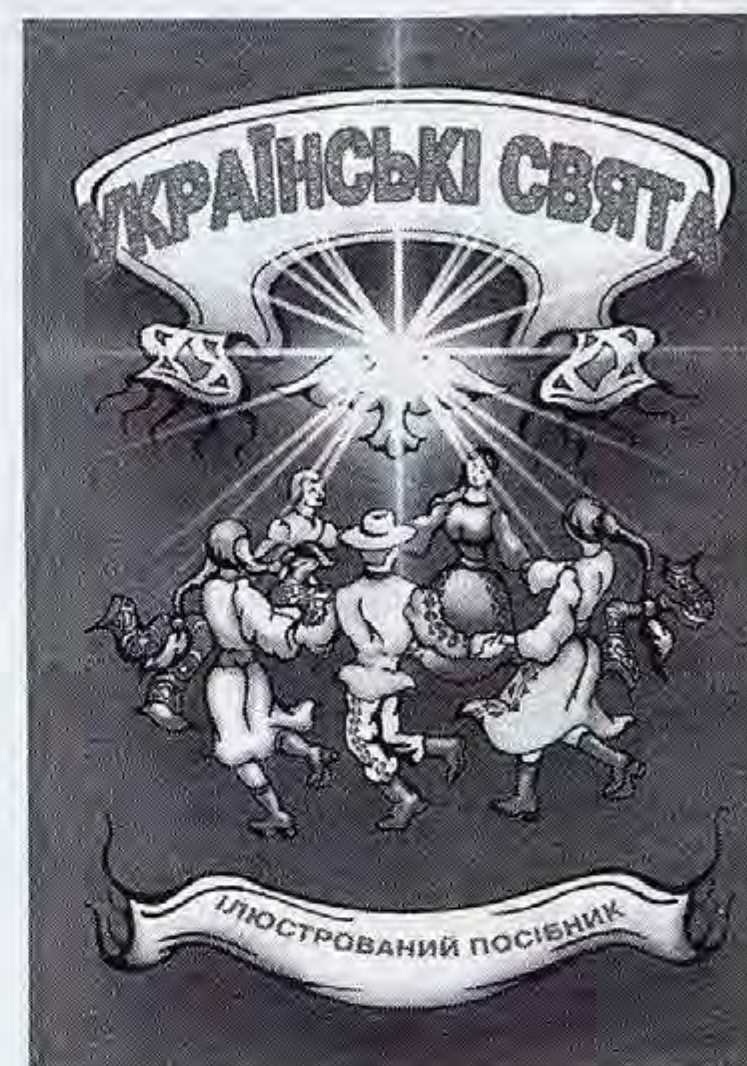
Адреса в ЗСА
Plast Publishing USA-Canada
144 Second Ave.
New York, NY 10003-8305
Fax: 212-533-8991
e-mail: kps@plastusa.org

Адреса в Україні
НСОУ
вул. Винниченка, 6 (2-ий пов.)
Львів 79008
Україна
Факс: 322-97-65-85
е-пошта: plast@mail.lviv.ua

ЮНАК – журнал пластового юнацтва
видає Видавництво Пласт ЗСА-Канада, для всього юнацтва по світі.
Числа 3 бібліотеки ЮНАК-а виходять два рази в рік
і є включені в передплату юнацького журналу ЮНАК.

Підставовим джерелом матеріалів — тексту і
зображень — до цього числа журналу
3 бібліотеки Юнака є книжка:

УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
Ілюстрований посібник
Упорядник: Стецько Ліліана Степанівна
Видавничий дім “Панорама”
Львів, 2003
268 сторінок, ілюстрації

Використано також наступні видання:

Українські народні звичаї в сучасному побуті, Леся Храплива-Щур, Книгозбірня
“Просвіти”, Видавничий центр ФЕНІКС, Львів, 1990.
Український рік у народніх звичаях (Том ІУ), проф. Степан Килимник, Видавнича
спілка “Тризуб”, Вінніпег, 1955.
Українські народні ігри та забави, А.В. Цьось, Луцьк, 1994
Ягільки, зладив Олександр Барияк, Львів 1932 (перевидано КПС Канада,
Торонто, 1969.
103 Вежі, зібрав С. Гайдунок, Львів, 1925 (накладом Сокола Батька).
Фотографії на сторінках 2, 12, 20, 21, 23 із журналів ЮНАК.
Фотографії на сторінках 22, 23 із *Пластового Довідника*.
Рисунок Лясі Спольської на ст. 22 і Наташі Галайди на ст. 20 із журналів ЮНАК.
Обкладинка: Інспірація на дизайн обкладинки була обкладинка журналу *Світ*
Дитини, січень, 1935, який знайденого в архіві бл. п. пл. сен. Тоні Горохович

Подяка наступним особам :

пл. сен. Оксані Бошко за підготовку шрифтів до заголовків,
пл. сен. Володі Дашко за консультацію в справі дизайн,
пл. сен. о. Михайлові Лозі за поміч з календарем,
Софійці Ладі за демонстрацію витинанок.

Окрема подяка Лілі Осінчук Стецько за виготовлення книжки Українські
Свята і дозвіл користуватися нею підготовленими матеріалами
і
В'ячеславу Стебницькому за уможливлення і практичне полегдження
співпраці Видавництва Юнака і Пластового Видавництва в Україні.

Відповіді (ст. 7): Орнамент писанки: 1-Д, 2-Ї, 3-Є, 4-М, 5-Л, 6-Г, 7-О, 8-І, 9-Е, 10-
Ж, 11-Н, 12-З, 13-В, 14-Й, 15-И, 16-К, 17-Г, 18-А, 19-Б, 20-П

Виготовлено на системі
PC 1.2 GHz/QuarkXpress 4.1, Adobe Photoshop 6.0, Adobe Illustrator 9.0, Adobe Streamline 4.0
Видруковано заходами
The Basilian Press, Toronto, Ontario, Canada

ВІД РЕДАКЦІЇ

Дорогі читачі Юнака!

Ви тримаєте в руках друге число видання 3 бібліотеки Юнака–Українські свята, а саме число Весна/Літо. (Перше число Українські свята: Осінь/Зима вийшло в 2003 р.)

Ціль цього числа, як і попереднього, є не тільки пояснити українські традиції, але й подати різні практичні приклади як можна ці традиції передати на юнацьких заходах — на сходинах і на таборах.

Ви тут довідаєтеся як робити природні фарби до писання писанок, які ігри підготувати на гаївки, щоб всі брали участь, що хлопці можуть робити на Великдень, як вшанувати патрона свого куреня — і довідатися про різні заходи які можна перевести на таборах.

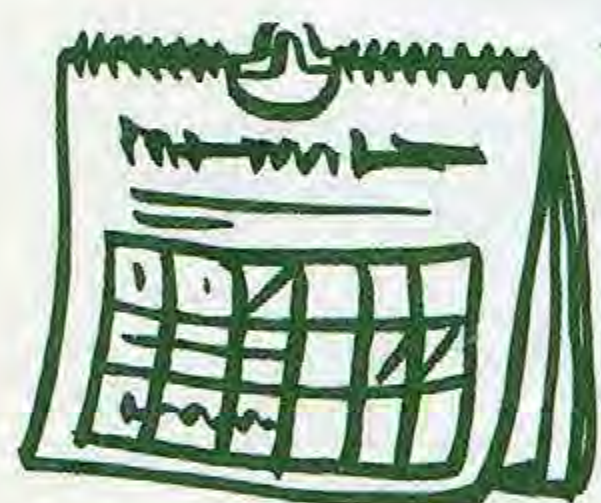
Якщо буде заходів яке вам дуже сподобається (або гарно вдасться), напишіть нам!

Звертаюся знову до виховників: заохочуйте своїх юнаків і юначок приносити журнал на сходинах, разом його читати і вибирати зацікавлені. В цих двох числах 3 бібліотеки Юнака–Українські свята ви будете мати матеріал на заходи на кілька років.

Скоб!

пл. сен. Оксана Закидальська
редактор

Признання і велика подяка ст. пл. Лілі Осінчук за підготовку книжки Українські свята яка була основою обох чисел 3 бібліотеки Юнака – Українські свята.

КАЛЕНДАР

Як обчислюють Великдень, щорічне свято відзначення воскресіння Ісуса Христа ?

● Ціль датування Великодня є затримати ту пору року і відношення до астрономічного повного місяця, яке було в час воскресіння Ісуса Христа в 30 р.Б.

● Існує інакше рахування за Юліанським (старим) і Григоріанським (новим) календарем.

● Обчислення дати Великодня складне, тому що базується на калькуляції єврейської Пасхи, яка датується за єврейським календарем. Розп'яття Ісуса було зараз після єврейської Пасхи, яка відзначає дату коли Мойсей вивів євреїв з Єгипту. Пасха почалася на 14-15-ий день весняного місяця Нисан, значить зараз після повного місяця весняного циклу. Пасха триває 7-8 днів.

● За Григоріанським календарем, Великодня неділя — перша неділя після повного місяця весняного рівнодення (*vernal equinox*). За цим календарем, Великдень припадає між датами 22 березня і 25 квітня.

● За Юліанським календарем, крім того, що календар додає 13 днів до Юліанського, Великдень мусить бути після єврейської Пасхи.

Дати Великодня до 2015 р.

Григоріанський	Юліанський
11 квітня 2004	11 квітня 2004
27 березня 2005	1 травня 2005
16 квітня 2006	23 квітня 2006
8 квітня 2007	8 квітня 2007
23 березня 2008	27 квітня 2008
12 квітня 2009	19 квітня 2009
4 квітня 2010	4 квітня 2010
24 квітня 2011	24 квітня 2011
8 квітня 2012	15 квітня 2012
31 березня 2013	5 травня 2013
20 квітня 2014	20 квітня 2014
5 квітня 2015	12 квітня 2015

Детальні інформації про датування Великодня можна знайти на Інтернеті на сторінці Австралійської організації астрономів за адресою:
www.assa.org.au/edm.html

ВЕЛИКДЕНЬ

В українській традиції Великдень — це найбільше свято року, коли у західних християн найбільше свято — Різдво.

Великий піст

Сорок днів Великого посту є часом: духовної обнови, боротьби з гріхами і поганими звичками, особливої молитви і приготування до Пасхи (і так називають Великдень). У час Великого посту треба уникати гучних забав з музикою і танцями. Не святкується весілля. В цей час слід пам'ятати про бідних і самотніх, чинити діла милосердя.

Квітну (або Вербну) неділю відзначаємо на згадку тріумфального в'їзду Ісуса Христа у Єрусалим. У Квітну неділю правиться Служба Божа і священник одягає світлі ризи. Після Служби Божої він благословляє гілочки дерев, скроплюючи їх свяченою водою. Галузки лози чи верби заступають біблійну пальму.

Виходячи з церкви в Квітну неділю, люди один одного легко торкаються лозою, кажучи: "Не я б'ю, лоза б'є, від нині за тиждень — Великдень". А діти і молодь, "б'ючи" лозою один одного, примовляють:

"Будь великий, як верба,
А здоровий, як вода,
А багатий, як земля!"

До християнства котики лози були знаком весняного пробудження. З посвяченими гілками верби у нашому народі пов'язані різні звичаї. Ці гілки ставили в хаті за іконами чи садили на городі. З посвяченою вербою господар обходив своє обійстя, щоб захоронити його від нечистої сили.

Останній тиждень перед Великоднем називається **Страсним або Великим тижнем** бо в цей тиждень відбулися Страсті Господні. Протягом цього тижня віруючі дотримуються посту так само суворо, як і першого тижня посту.

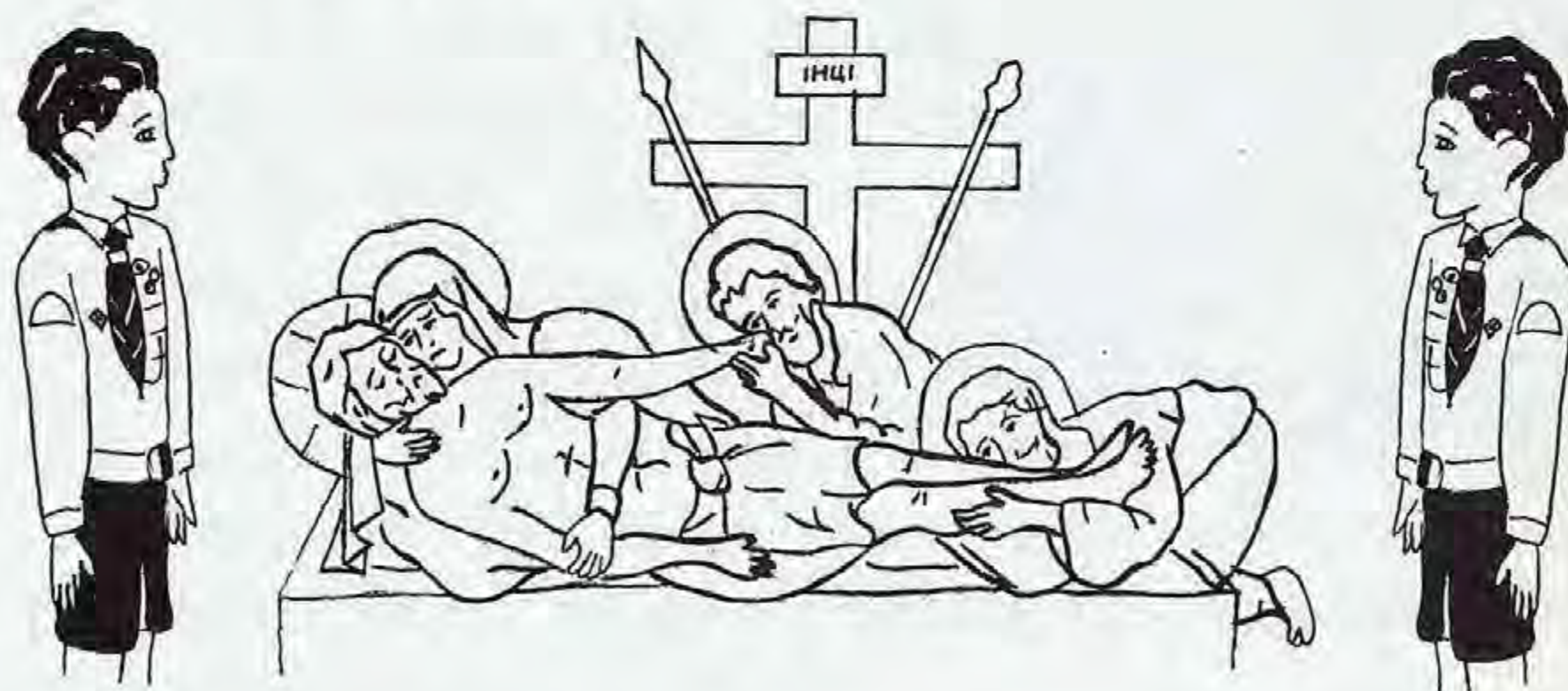
Найбільш урочистим днем Страсного тижня є **Чистий четвер**, який називаємо ще Великим. Богослужіння Великого четверга присвячене згадкам про Тайну вечерю, яка була приготована учнями Христа у день зустрічі єврейської Пасхи.

Четвер — це вже початок свят. Уся важка робота, пов'язана з ґрунтовними порядками в хаті, на подвір'ї і в полі, має бути вже зроблена. У четвер печуть паски. Куштувати непосвячену паску було гріхом. Це стосувалось і господині. Пізно ввечері вся родина сідала до спільної вечері, що складалася з пісних страв, подібних до різдвяних.

Існувало повір'я, що коли мати до схід сонця скупає своїх дітей, то отримає лік проти хвороби, а дівчата після такої купелі вважали, що будуть мати кращу вроду, тому що Чистий четвер — це ще й день весняного очищення.

Велика п'ятниця

Велика п'ятниця, це день смерті Христової. Плащаниця символізує полотно, в якому був загорнутий Ісус Христос, після зняття з хреста. Це єдиний день в році, коли не правиться Служба Божа, а славна своєю красою Єрусалимська Утриня. Виносять в церкву Плащаницю і, після обходу, її кладуть на приготований стіл посередині церкви. До Плащаниці християни приступають не тільки у п'ятницю, але й в суботу цілий день.

Стійка при Божому гробі. У нашому громадському житті є звичай, що представники церковних, молодечих та громадських організацій держать почесну стійку біля гробу.

Великодня субота

В цей день вірні відвідують Божий гріб і святять свячене. Свяченим називають освячені в церкві страви, які споживають під час Великоднього сніданку.

Сам Великдень починається Воскресною Утринею, вдосвіта в Світлу Неділю.

Великодній сніданок

На Великодні свята, як і на Різдвяні, повинна зібратися вся родина. Великодній сніданок розпочинається молитвою. Після молитви батько родини бере свячене яйце і ділить його на стільки частин, скільки присутніх за столом (залишаючи окремо на тарілці і для померлих з родини) і роздає яєчко.

Звичай на Великдень розпочинати святкування яйцем побутує в Україні з давніх-давен. Яйце символізувало зародок нового життя. У християнстві яєчко є символом Христового Воскресіння, бо як із мертвої шкаралупи яйця народжується нове життя, так і Христос вийшов із гробу до Нового Життя. Після свяченого яйця всі їдять паску й усе, що приготували на свято.

"Христос Воскрес" вперше сказав Ангел до жінок мироносиць. Відповідь є — **"Воістину Воскрес"**. **Христосування** називається взаємне цілування яким вітаються після Воскресної утрині.

У Великодню Суботу, в другій половині дня, на церковному подвір'ї освячують паски. Навколо церкви розставлені різноманітні кошики зі святковою їжею (паскою, ковбасою, шинкою, маслом, сиром, хріном, тощо). На вишитих рушниках різного роду крашанки та писанки. Після цього усі, радісні та веселі, повертаються до своїх домів.

ВЕЛИКОНДІЙ КОШИК

Святили здебільшого страви, яких у період Посту не їли: **шинку, ковбасу, сир, масло, яйця** тощо. Особливе

значення мали яйця: зварені і очищені від шкаралупи, одноколірні крашанки та розписані писанки. Обов'язковими були **гіркі зела** (наприклад хрін), який подають до великоднього столу на згадку про гіркість Христових страстей. Та головною окрасою свяченого, все ж таки є — **паска** з гарно виробленим із тіста хрестиком.

Кошик, вистелений вишитою серветкою, переплітають барвінком. В паску встромляють свічку.

ДІЛО МИЛОСЕРДЯ – ДОБРЕ ДІЛО

Традицію посвячення Великодніх кошиків можна пов'язати із пластовим добрим ділом. А саме — підготувати кошики для хворих чи старших людей, які не мають родин. Після посвячення кошиків, принести до хати старшій людині, з якою наперед треба домовитися. Так зробив гурток *Соколи* із Пасейку, Нью Джерсі, ЗСА (див. *Юнак* 4/98)

ПАСКА

Це весняний обрядовий хліб, який готували до Великодня. Тісто роблена на яйцях, маслі, сметані, олії і цукрі. Добре вимішували і ставили у тепле місце сходити (вирости).

Змастивши форми (бабинці, кухлики), вкладали туди тісто, стежачи, щоб воно займало не більше двох третин

посудини. Тісто знов сходило і його з великою обережністю ставили у добре випалену піч. Готову паску прикрашали цукровою поливою, фарбованим пшоном чи маком. Її обов'язково святили у церкві разом із крашанками та іншими стравами святкового столу.

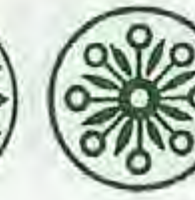
ПАСКА (рецепт п. Ірини Мисишин)

1 кг	борошна (муки)
2 скл.	молока
10	жовтків
100 г	дріжджів
200 г	цукру
200 г	вершкового масла (або маргарини)
100 г	родзинок
1/2 ч. ложки	солі
цедра (шкірка) з 1/2 лимона	

- Дріжджі розвести у теплом молоці з 1 ст. ложкою цукру і 3 ст. ложками борошна.
- Коли розчин стане бродити, влити у посуд з борошном, додати розтерті з цукром жовтки, посолити і замісити.
- Місити до появи пухирців, а тоді взяти розтоплений жир (масло), знову добре перемісити, щоб тісто ввібрало в себе жир.
- Додати промиті родзинки, вимісити, накрити і поставити, щоб підійшло.
- Коли тісто збільшиться в об'ємі вдвоє, частину його викласти у форму, дно якої застелене промащеним папером.
- Заповнивши форму на 1/3, поставити, щоб підійшло.
- Коли форма заповниться, змастити тісто яйцем і пекти в духовці (печі) при темп. 190-200С протягом 45 хв.

ПИСАНКИ

БАРВНИКИ (ФАРБИ) бувають природні і штучні. Хоч сьогодні не потрібно самому робити барвники, писанки розписані природними барвниками дуже ціняться. Підготовка таких барвників — добре заняття на літний табір.

РОСЛИННІ БАРВИ

жовта	конюшина, луски цибулі, чорнобривці, золотарник
жовтувато-зелена	кора (внутрішня) ясена
зелена	листя конвалії, дубова (внутрішня) кора, проліски, березове листя
синя	ялівець
червона	червона цибуля, звіробій
вишнева	дика яблуня (кора і листя)
коричнева	бруньки вільхи, кора яблуні і дуба, листя кінського каштану
чорна	листя чорноклена, кора вільхи, чорнильних горішків дуба

Для виготовлення природного барвника треба:

- Назбирати рослини на барвники. Квіти повинні бути в повному розквіті, ягоди — дозрілі.
- В окріп кинути рослину, гілочки або кору і варити їх до години-півтора часу. Час варення залежить від того, що вариться: якщо листя чи квіт — менше часу, якщо кора — більше часу. Але чим довше вариться, тим сильніший колір.
- Відвар настоювати до 2-ох діб (але не менше однієї доби).
- Процідити і додати до нього для закріплення кольору оцет або кислоту. Такі фарби є світлостійкі і мають багату палітру.

Штучні барвники

Це так звані анілінові фарби. Придбати їх можна в крамниці господарських товарів (на них написано "для фарбування вовни"). Розчиняються ці фарби у теплій воді, закріплюється їх також оцтом. (1-2 столові ложки на 1 літр розчину фарби). Такі фарби є неїстимі (*non-edible*) і не вживається на крашанки, на які треба вживати їстимі фарби (*food colouring*)

Як робиться білі писанки?

На Чернігівщині та Київщині, трапляються, білі писанки, що належать до найвишуканіших мистецьких творів нашого народу. Аби їх одержати, писанкарки після нанесення кольорового орнаменту, знебарвлювали решту поверхні яйця міцним капустяним квасом. Так виходила писанка із білим тлом.

Символіка кольорів

Крашанка пов'язана зі стародавнім культом поховання а **червоний** колір — вогонь підземний. З часом червоний колір став означати вогонь не підземний, а небесний, символізувати силу, здоров'я, любов, владу. На Великдень найбільше готували червоних крашанок.

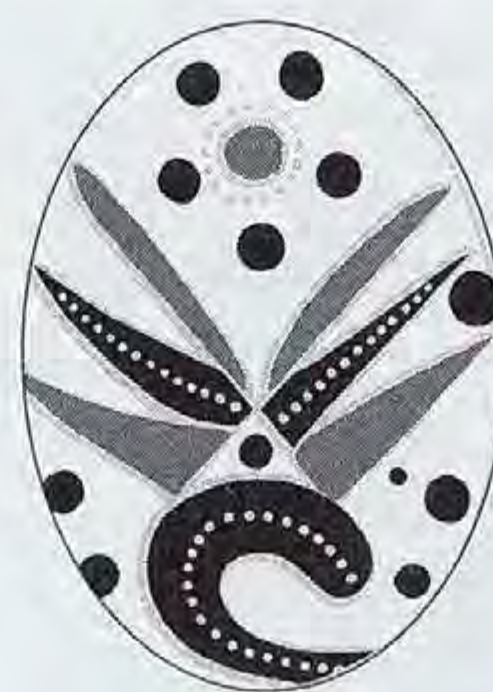
Жовті крашанки означали достигле зерно, достаток врожаю а також місяць і зорі.

Блакитний колір уособлював небо, повітря, воду, здоров'я.

Зелений колір — колір весни, воскресіння, природи, багатства рослинного світу.

Коричневий (бронзовий) колір позначав землю-матір.

Чорна фарба часто зустрічається на писанках, проте крашанок чорного кольору не готували. Чорний колір, так само як і червоний, пов'язується з богом потойбічного світу, а також є символом землі.

Біле тло

Чорне тло

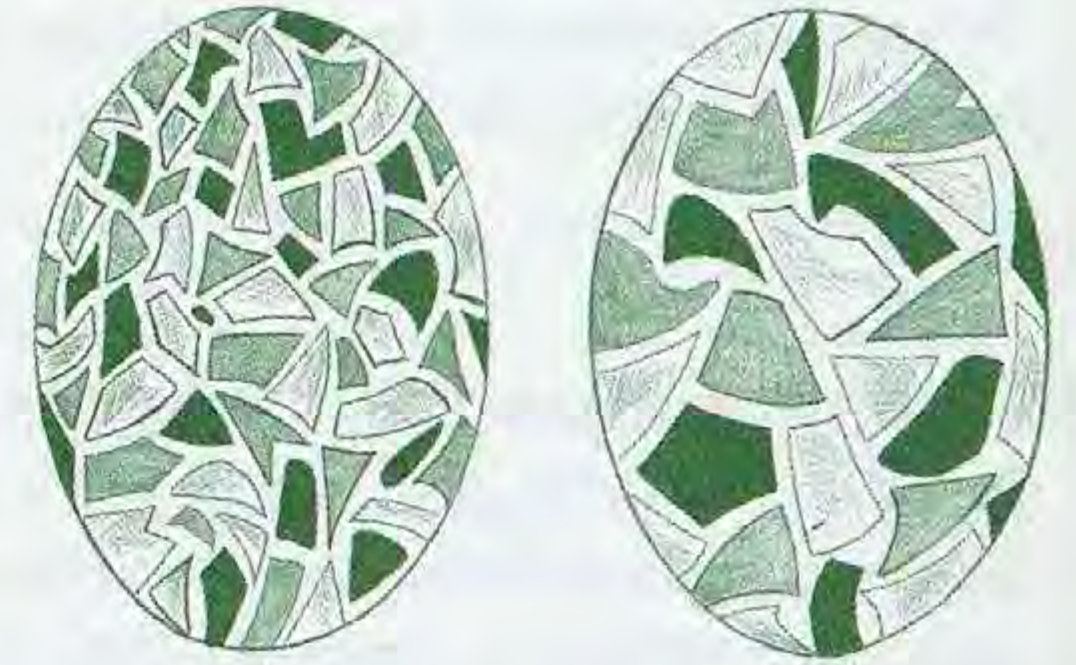
ВИДИ ПИСАНОК Назва “писанка” походить від слова “писати”. Тобто прикрашати орнаментом. Починалось писанкарство з крашанки — яйця фарбували в один колір, використовуючи для цього різні рослинні барвники. Інколи на крашанках гострим предметом (голкою чи шилом) видряпували простий малюнок-орнамент, найчастіше рослинний. Так з’явився перший різновид писанки — дряпанка. Пізніше з’явилась крапанка, а за нею і писанка. Кожен вид розпису має свій характер, своєрідну техніку і технологію розпису.

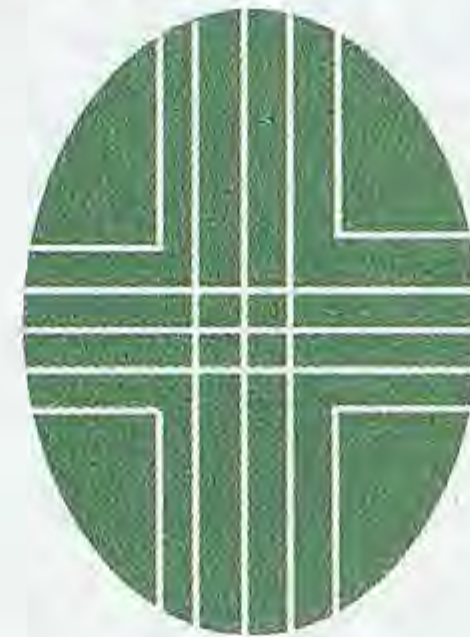
Крашанка — це куряче яйце, зварене накруто і помальоване в один колір.

Технологія виконання:

- Яйце зварити накруто (натвердо)
- Розчинити фарбу (їстиму) у гарячій воді
- Гаряче яйце покласти у розчин
- Вийняти його, щоб просохло
- Протерти задля гарного блиску полотном з олію

Дряпанка (шкрябанка, скробанка) — це різновид писанки. Яйце фарбують у виразний темний колір, а потім кінчиком риб’ячої кістки, циганської голки, шилом, цвяхом або будь-яким іншим гострим предметом видряпують по поверхні яйця орнамент.

Якщо крашанка випадково розбила-ся, не викидайте її. З уламків вийде гарна прикраса для нової писанки. Уламки слід наклеїти на нову крашанку або на звичайне біле яйце.

Крапанка. В крапанці ми закрапується воском різноколірні цятки.

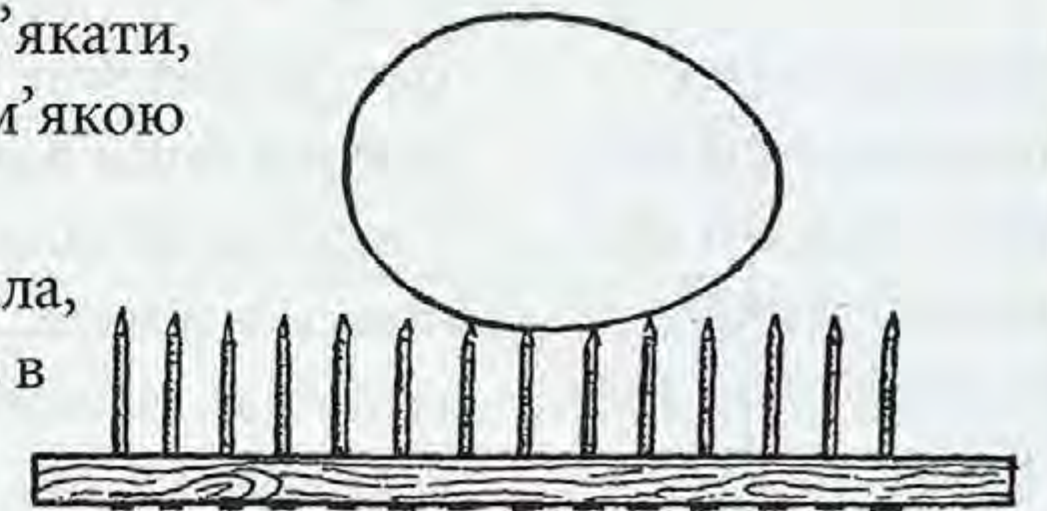

Технологія виконання:

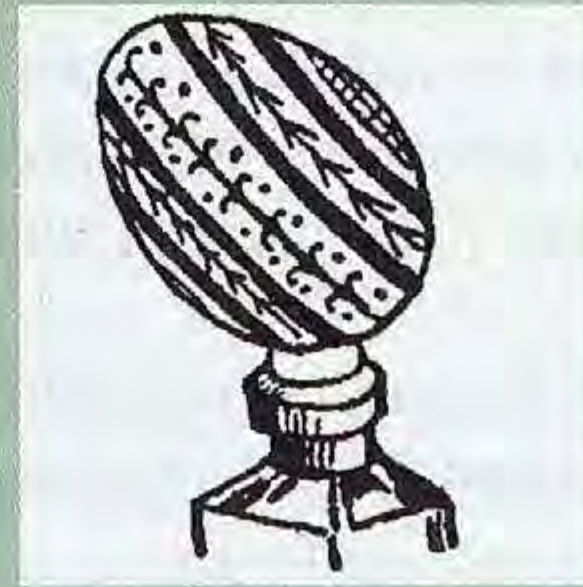
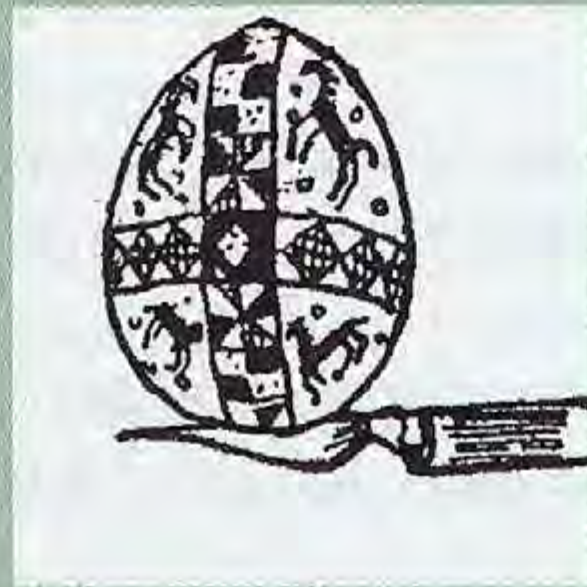
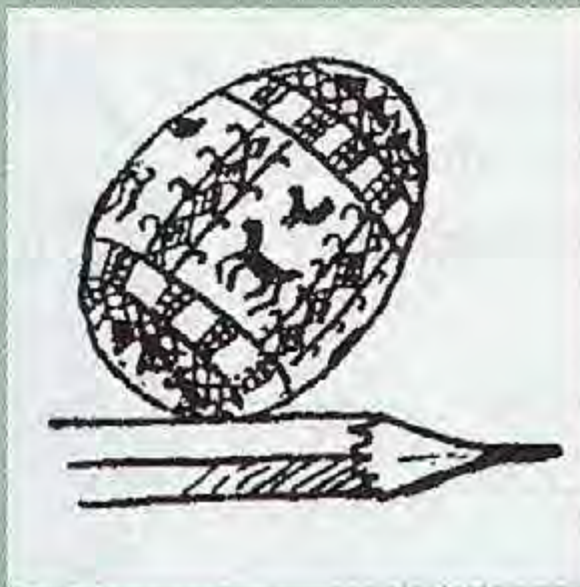
- Зачерпнути (набрати) віск і закрapati ті цяточки на яйці, які мають залишитися білими. Це можна зробити з писачком, чи підструганим сірником, на кінці якого намотана вата.
- Зробивши перші крапанки по кругу всього яйця, занурити його у найсвітлішу (найяснішу) фарбу (напр. жовту).
- Коли писанка обсохла, по жовтому тлі покрити воском ті цяточки, які залишаються жовтими. Так можна

повторювати декілька разів, занурюючи яйце щораз у темнішу фарбу.

- Після забарвлення тла у загальний, найтемніший колір — вишневий чи чорний процес розпису закінчено
- Крапанку покласти на цвяхи, вбиті в дерев’яну дошку, і дати в не дуже гарячу духовку (піч).
- Коли віск почне розм’якати, обережно стерти його м’якою тканиною (фланель).
- Щоб крапанка блищала, можна стерти моченою в олії полотниною.

Слухняне яйце

- Взяти велике, свіже яйце, помити і пробити в ньому з двох сторін дірочки.
- Видути його. Порожнє яйце покласти у чисту воду і обертати його так, щоб виполокати із середини. (Можна втягати і видувати воду).
- Виполокане яйце висушити коло печі. Коли вже сухе, одну дірочку заліпити воском або закапати свічкою.

- Крізь другу дірочку насипати до яйця сухого мілко-го пісочку або сухого гіпсу. Виповнити яйце до третини його висоти. Заліпити і другу дірочку.
- Таке яйце можна ставити як хочете і воно все буде стояти, як показано на рисунку. (Звичайне яйце тільки лежить).

(Дзвіночок, квітень 1930).

ПИСАННЯ ПИСАНОК Беремось за справжню писанку. Щоб на перших етапах вона нас не розчарувала, не слід братися одразу за складні орнаменти. Почнемо з найпростішого, але досить оригінального, називається він „сосенка”

ЯЙЦЕ

Для писанки найкраще вибирати яйця середнього розміру. Краще сирі, але можна й варені. Інколи й пусті, середину можна витягнути за допомогою шприца. Яйце мусить бути біле, бо до такого краще пристає барвник.

Відібравши яйця, їх потрібно помити в літній воді, додав-

ши до неї одну столову ложку соди на 250-300 мл води. Після цього на 2-3 хвилини яйця слід покласти у слабкий розчин оцту з водою (2 столових ложки на 500 мл води), бо не завжди фарби рівно і якісно беруться до шкаралупи. Після чого витягнути і дати просохнути.

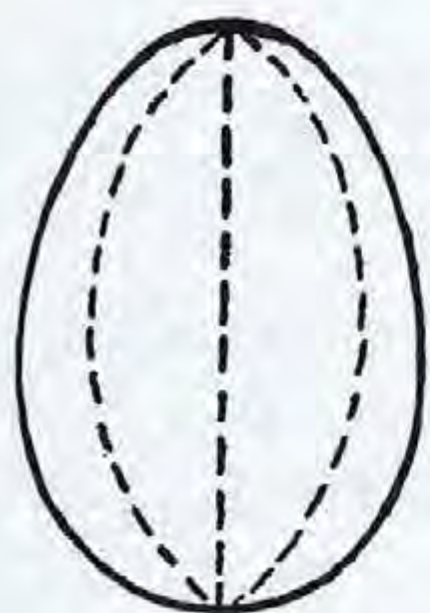
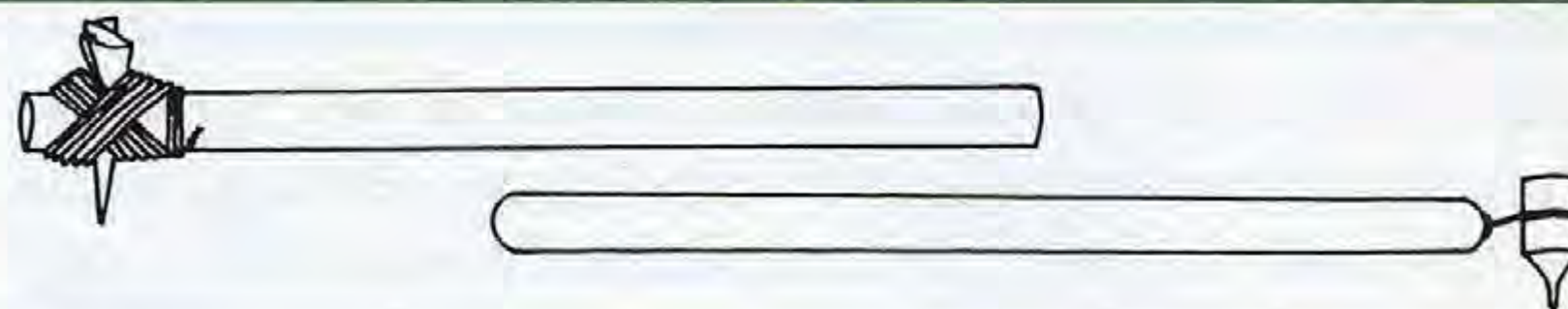
ВІСК (натуральний, темний, бджолиний)

До бджолиного воску завжди додається трохи парафіну. Сам віск крихкий і ламкий, а парафін дуже нееластичний, але суміш виходить ідеальна. Віск і парафін покласти у

металеву посудину і поставити на невеликий вогонь. Віск повинен бути зовсім рідким, завжди гарячим, але не кипіти.

ПИСАЧОК (кистка)

Писанки розписують воском, який на яйце наноситься за допомогою писачка. Показано два роди писачків.

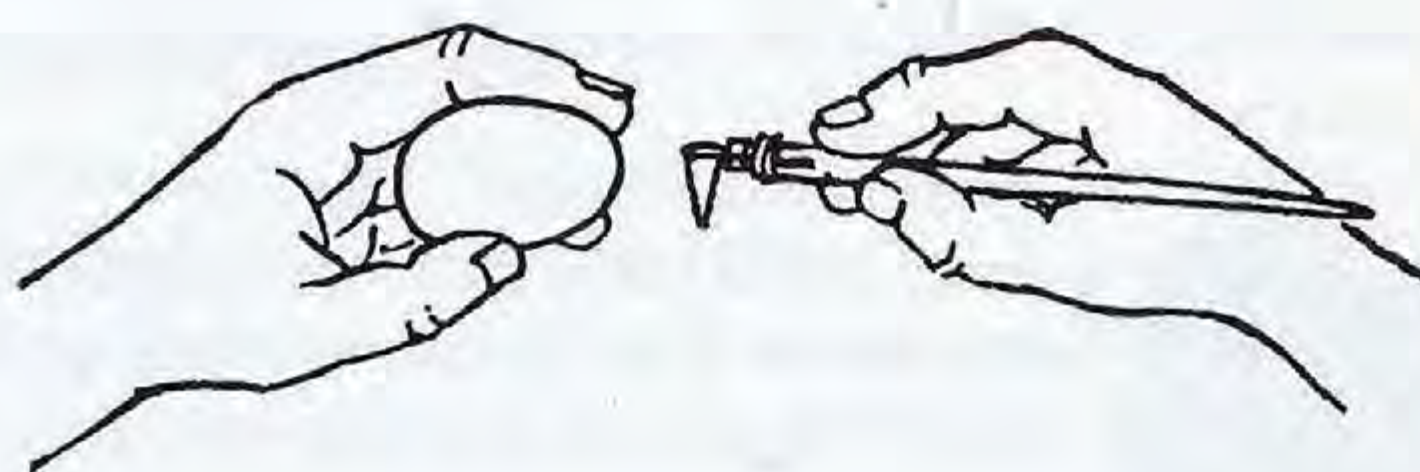
Намалювати олівцем лінії по всій довжині яйця розділяючи його на площини. По цих лініях, навести воском.

Від проведених раніше ліній вліво і вправо, під нахилом, малювати рисочки, подібні до голок сосни.

Набирати писачком віск, притупити до яйця і виписувати візерунок.

У процесі роботи три пальці лівої руки тримають яйце, а три пальці правої тримають писачок (майже як ручку). Мізинець правої руки підтримує рівновагу яйця. Щоб руки не трусились, обидва лікті слід покласти на стіл. Отвір писачка повинен приставати до поверхні яйця рівно. Намагайтесь тримати писачок на місці, а лівою рукою обережно обертати яйце (так виходить рівніша лінія).

- Спочатку писачком нанести на нефарбоване яйце ті смужки, що мають бути білі.
- Якщо використовується більш ніж два кольори, яйце треба перше занурити у найсвітлішу фарбу, як правило, ясно-жовту.
- Потім на просохлу поверхню пофарбованого яйця нанести воскові лінії, які повинні залишитися ясно-жовтого кольору, і знову занурити яйце у фарбу, припустимо, темно-жовту.
- Далі написати воском елементи темно-жовтого кольору і опускати яйце до ще темнішої фарби — червоної, тоді відповідно до темно-вишневої, коричневої або чорної.
- Після найтемнішої фарби, писанка готова. Накінець, потрібно висушити і стерти віск (дивись Крапанка).

Увага! Щоб фарби були стійкішими, радимо обробити щойно виготовлену писанку свіжим квасом або легким розчином оцту.

ОРНАМЕНТИ ПИСАНКИ

На цій сторінці подано 20 орнаментів для писанок. Подай правильну назву кожного орнаменту. Коло чисел, впиши відповідні букви подані нижче.

Відповіді на внутрішній передній обкладинці.

1__ 	2__ 	3__ 	4__ 	5__
6__ 	7__ 	8__ 	9__ 	10__
11__ 	12__ 	13__ 	14__ 	15__
16__ 	17__ 	18__ 	19__ 	20__

А. Колесо	Символ безсмерття й майбутнього небесного існування
Б. Зоря	Закон неба
В. Сонце	Бог це світло, тому це символ Бога
Г. Хрест	Святий знак відкуплення
Ґ. Трикветр	Символ пресвятої Трійці, вогню та безсмертності
Д. Блискавка	Небесний вогонь, рівночасно караючий і освячуючий. Блиск Божої ласки.
Е. Колоски і зерно	Воскресіння
Є. Дуб	Символ Божої справедливості
Ж. Олень	Образ шукання Бога і взаємної помочі
З. Риба	Символ Христа і символ здоров'я.
И. Свастіка	Символ Вічності, охорона перед злими духами.
І. Церква	Символ святої гори, якої верхи сягають до небес.
Ї. Дерево життя	Поняття всього доброго й вартісного, образ Божої мудрости
Й. Спіраль	Знак плодючости
К. Триріг	Знак святого числа 3 і три-божества
Л. Граблі	Символ дощу із небесного складу
М. Гілка	Образ повної живучости Божої Ласки
Н. Півень	Птиці символізують чесноти Святих
О. Кінь	Образ безстрашного віщуна віри, який летить у світ
П. Безконечник	Нитка життя, вічність соняшного руху

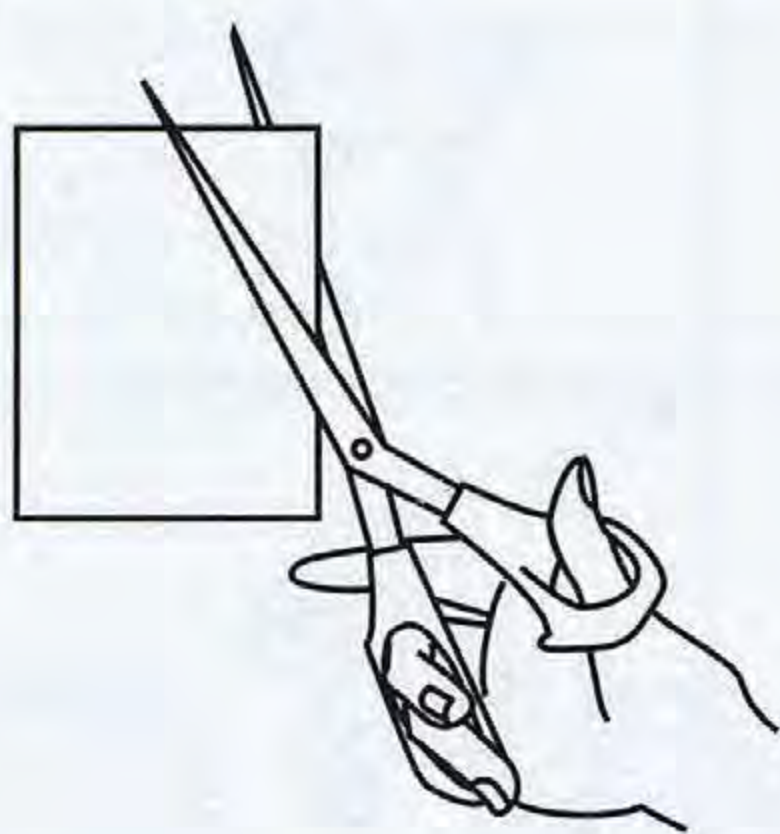
ВИТИНАНКИ

Витинанки — ажурні прикраси витяті ножицями або ножом із складеного удвоє, учетверо, увосьмеро — білого або кольорового паперу.

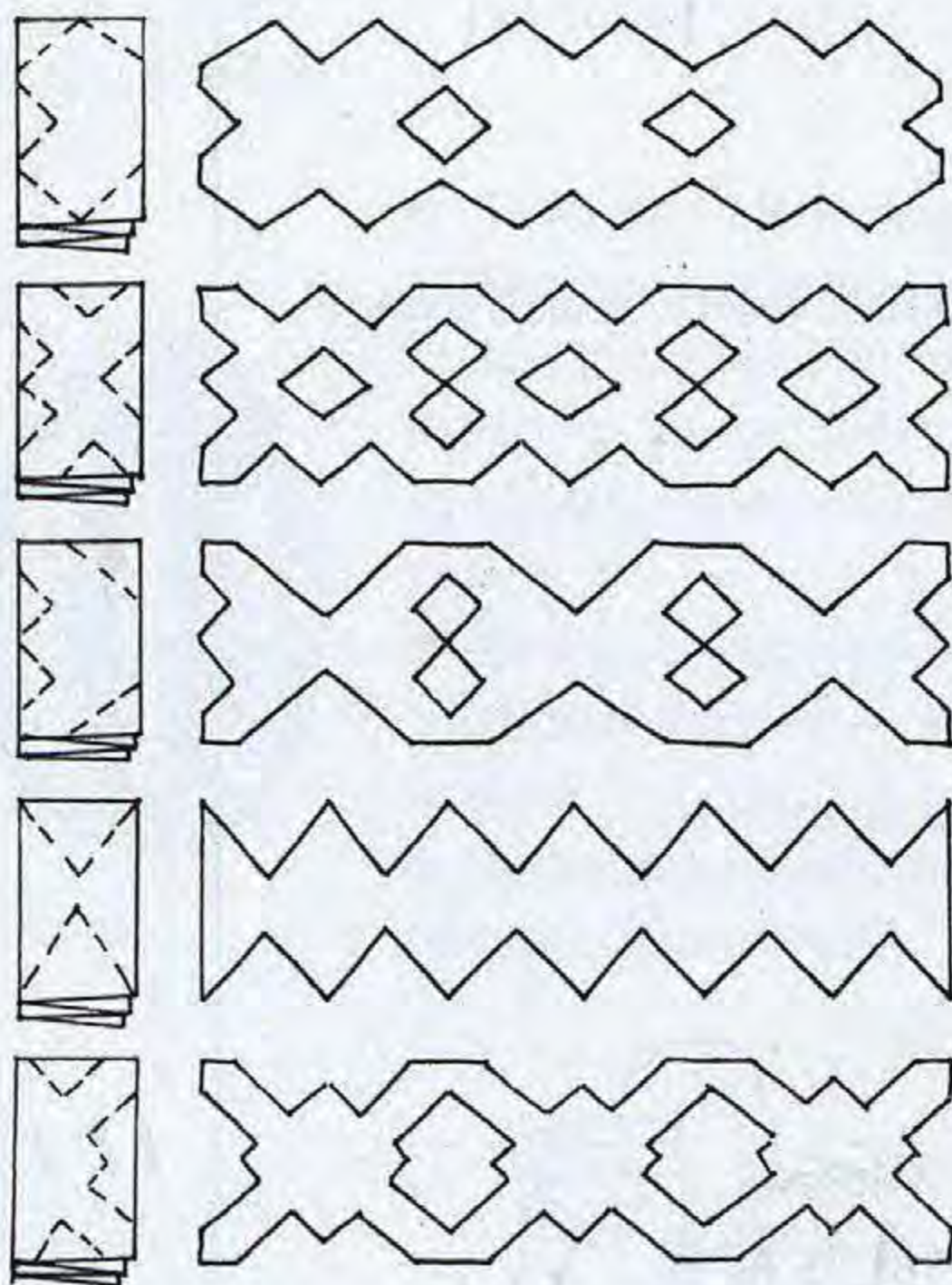
Народні паперові витинанки як прекраси хат з'явилися в середині XIX ст.

- найбільше поширені були на Поділлі, Подністров'ї та на Прикарпатті.
- витинанки селяни наклеювали на стіну молоком, тому їх легко можна було зняти при наступній побілці
- прямі великі ножиці (18-24 см) з гострими кінцями

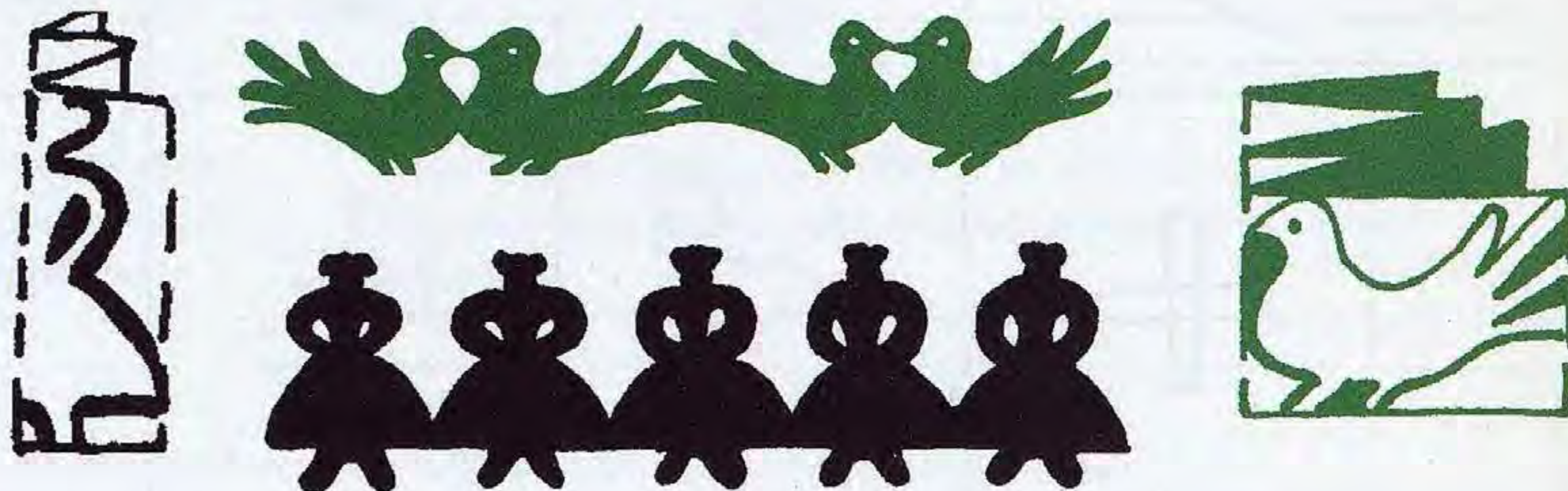
Геометричні орнаменти

Щоб засвоїти техніку витинання, можна зробити ці геометричні орнаменти. Прямокутний білий папір зложити як показано. Вирізувати по зазначених лініях. Вирізаний орнамент можна наліпити на кольоровий папір.

Пташки, панянки

Смужечку кольорового паперу довільної ширини згорни гармошкою. Простим олівцем намалюй контур половинки фігурки панянки чи одну пташку і вирізай ножицями. Розгорни смужку і наклеї орнамент на білий папір. Так можна зробити обгортку, закладку до книжки чи просто прикрасу в домівці.

Щоб зробити писанку, вирізати частини тут зазначені зеленим і наліпити на кольоровий папір.

Витинанки писанки і церкви можна наклеїти на кольоровий папір так зробити карточку.

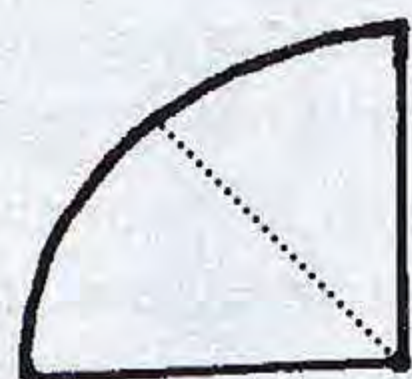
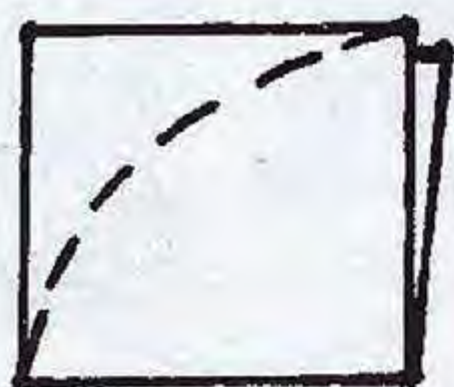
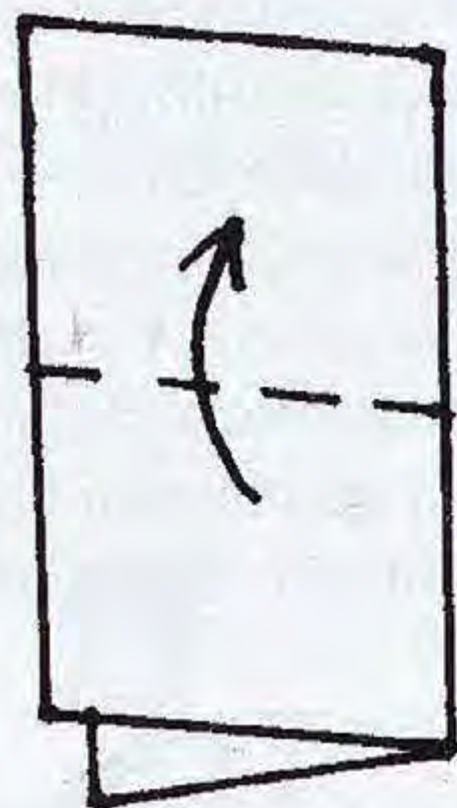
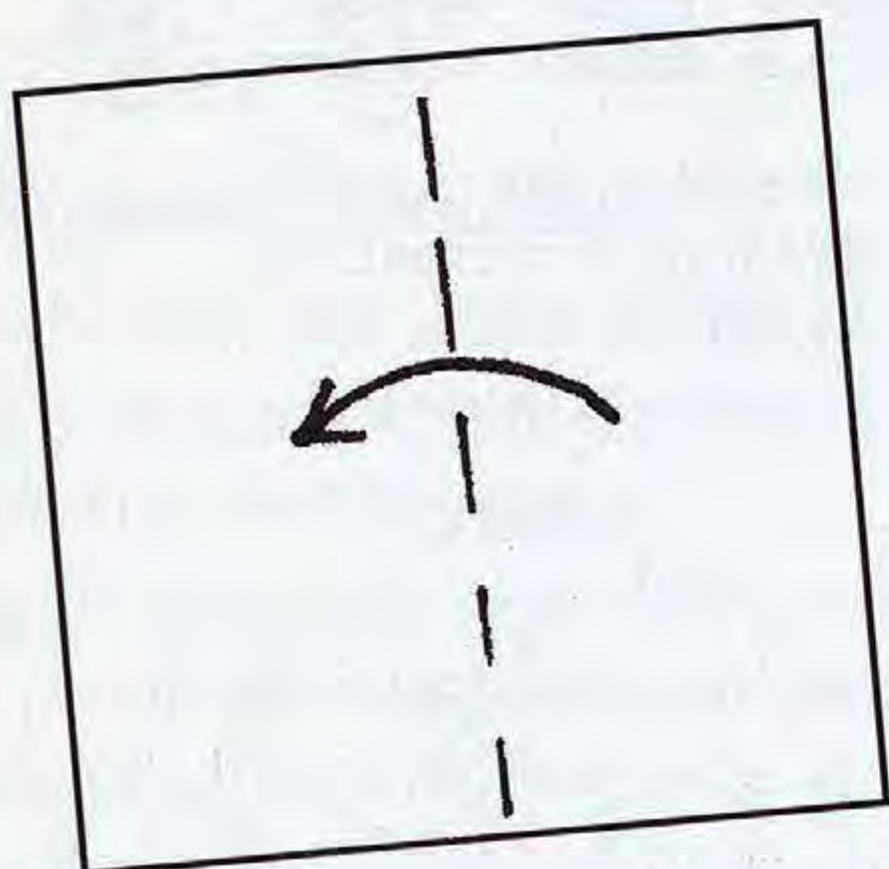
Щоб зробити церкву, зложити прямокутний папір удвоє і вирізати частини які тут зазначені чорним.

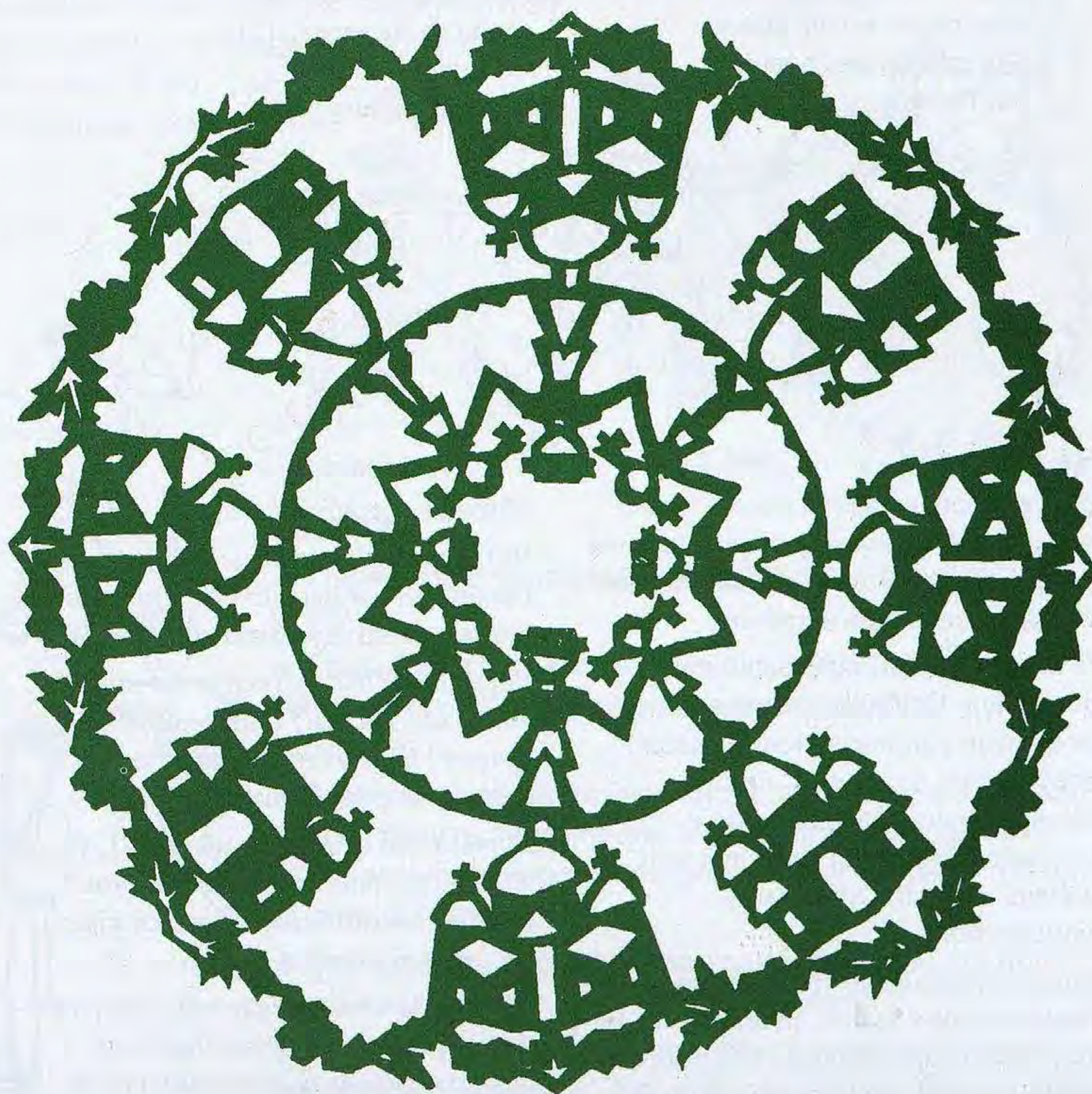
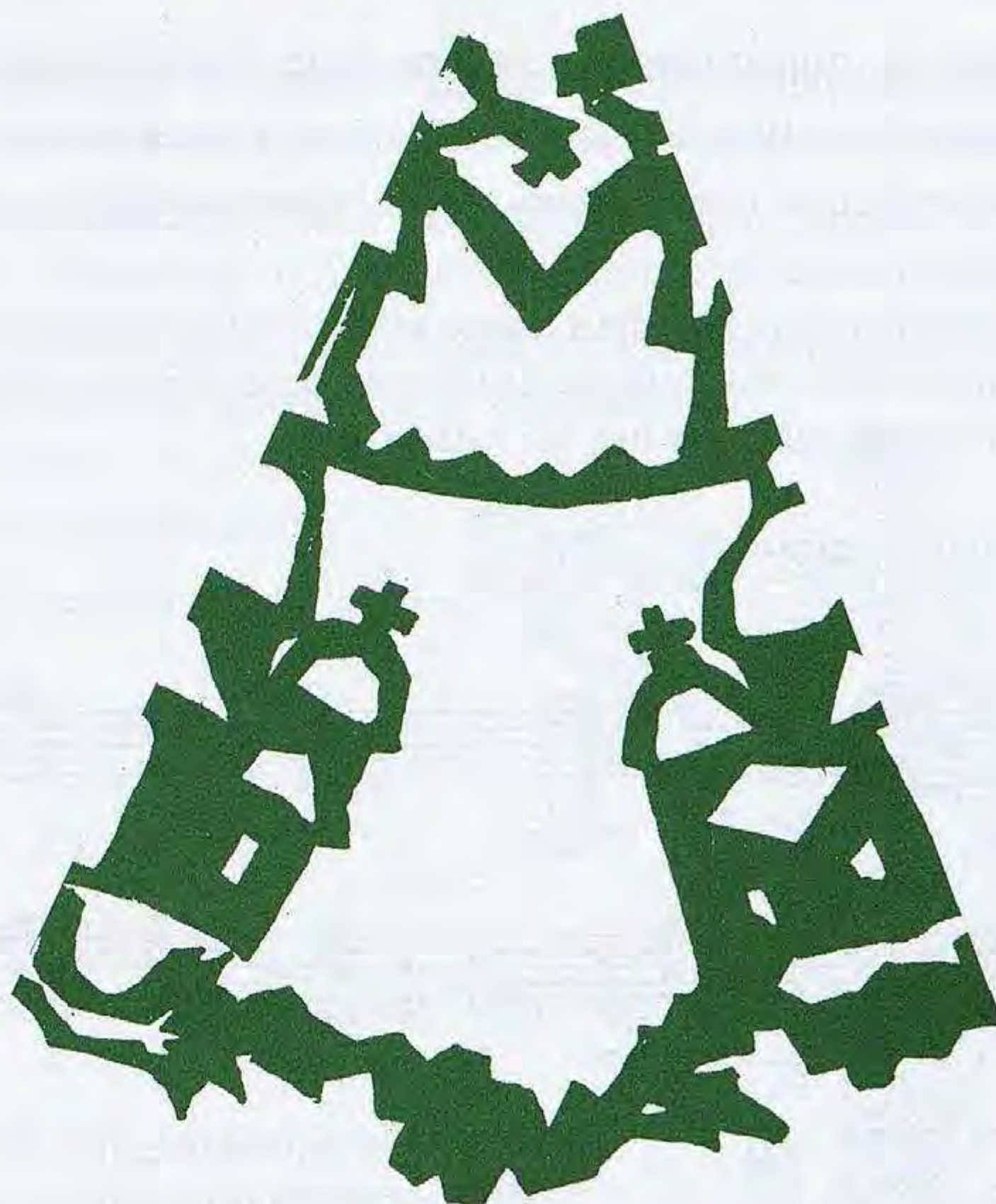

Взір у колі

З кольорового паперу вирізати квадрат, зложити по діагоналі у декілька разів, заокруглюючи низ витинанки (при розкладанні витинанки вийде коло). Олівцем зазначити контур половинки фігурки хлопчика, дівчинки і церкви. Вирізати за контуром, розгорнути і наклеїти на зелений папір. Так маємо композицію "Гаївки біля церкви".

ГАЇВКИ БІЛЯ ЦЕРКВИ

ГАЇВКИ-ЗАБАВИ

Виводити гаївки — не конечно має бути виступ чи концерт. Можна зорганізувати такі гаївки в яких беруть участь всі присутні: гаївки-забави.

Як підготувитися до переведення гаївок-ігор з юнацтвом

- Вибрати ведучого гаївки. Ведучий має знати гаївку і коли де йти.
- Члени гуртка чи куреня, які переводять гаївки, повинні відбути кілька проб із ведучим.
- Зорганізувати співучу групу. Співаки провадять співом гаївки. Вони заздалегідь вивчають всі слова гаївок. Тому що слова гаївки повторюються, всі повинні долучитися до співу під час гаївки-гри.

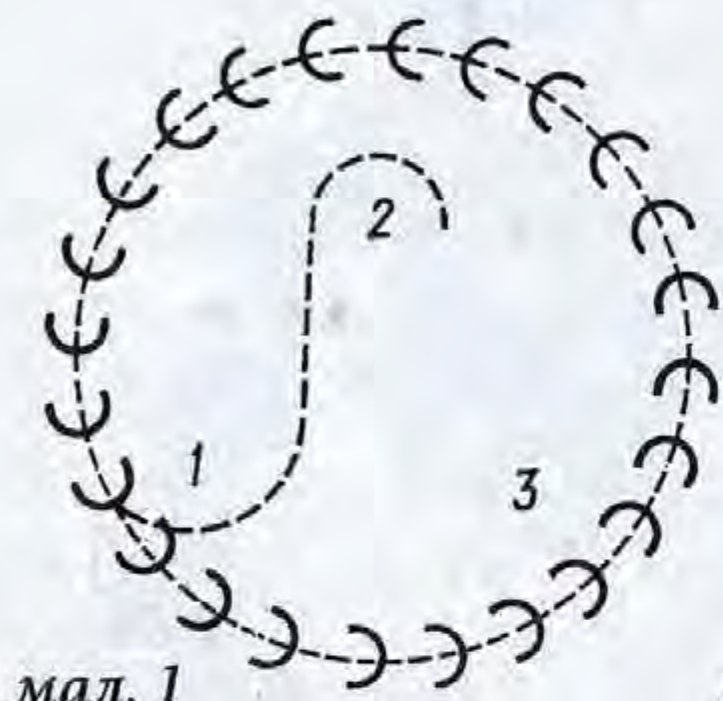
КРИВИЙ ТАНОК (для дівчат)

Повільно

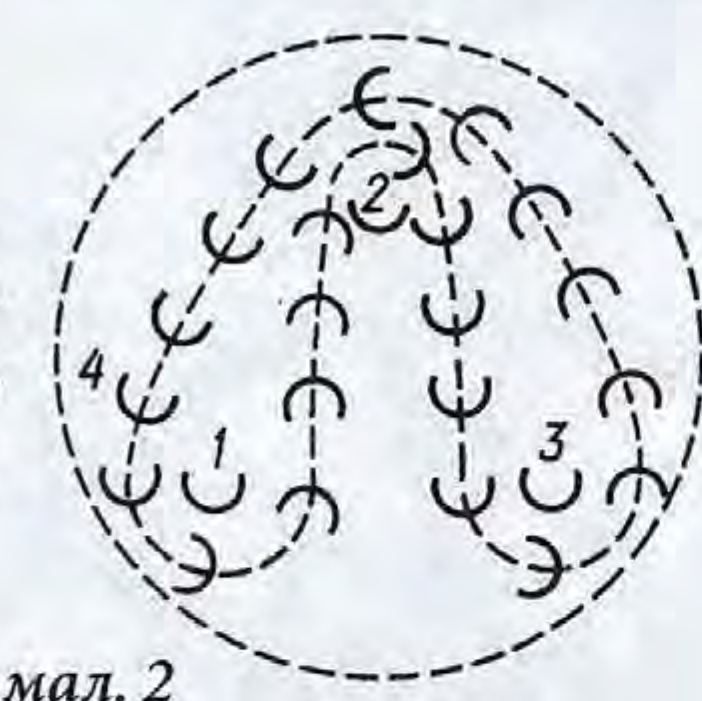

А в кривого танця
Та не виведу кінця.
Треба його та виводити,
Ладу йому та находити.
Ой вінку ж мій, вінку,
Та хрещатий барвінку,
Ой я тебе та й ізвила,

Та ще вчора, та ізвечора, (2)
Та темненької ночі, (2)
Та при ясній свічечці.
Ой я ж тебе та повісила
У терені та на дереві, (2)
На золотім кілочку,
На шовковім шнурочку.

мал. 1

мал. 2

мал. 3

Дівчата стають одна за одною у замкненому колі, тримаючи різнокольорові хусточки між собою. Під спів веснянки усі ходять звичайним кроком.

На землі (підлозі) позначено три місця (мал. 1). Перша дівчина відпускає хустинку попереднього гравця і веде рядочок до місця 1, де залишається. Друга, відпустивши її хустинку, обходить її спереду і веде рядочок до місця 2, де сама і залишається.

Далі рух продовжує третя дівчина — обходить другу ззаду і залишається на місці 3. Четверта дівчина, обійшовши третю спереду, веде рядочок до місця 2, обходить ззаду другу дівчину і

обходить першу спереду.

Четверта доганяє останнього гравця і замикається нескінчена лінія, що виглядом нагадує підкову (мал. 2).

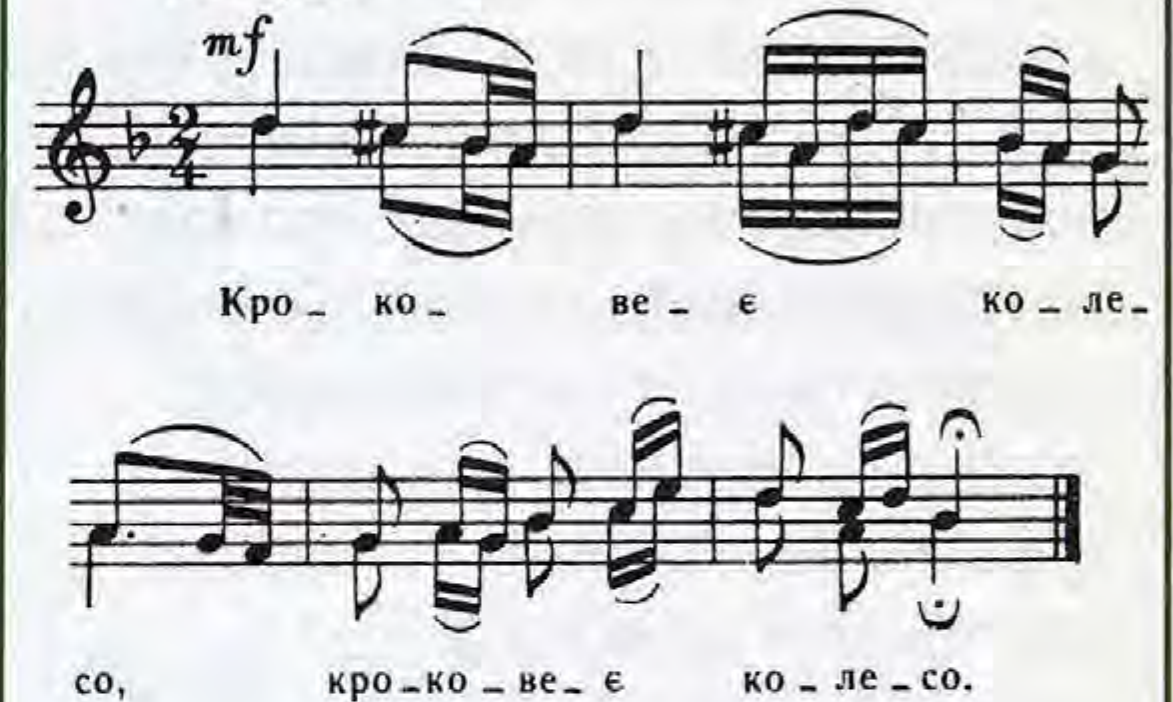
Через який час, четверта дівчина відпускає хустину попереднього гравця і веде рядочок так, щоб знову утворилось коло.

Дівчата, які стоять на місцях #1, #2, #3, по черзі вливаються в рядочок, коли до кожної наближається кінець розірваної підкови (мал. 3).

По дорозі четверта дівчина наздоганяє останню з рядочка, береться вільною рукою за її хустину і коло замикається.

КРОКОВЕЄ КОЛЕСО (для хлопців і дівчат)

Помірно

Кроковее колесо (2)
Вище тину стояло (2)
Дива дивні бачило (2)
Туман таночок виводить.

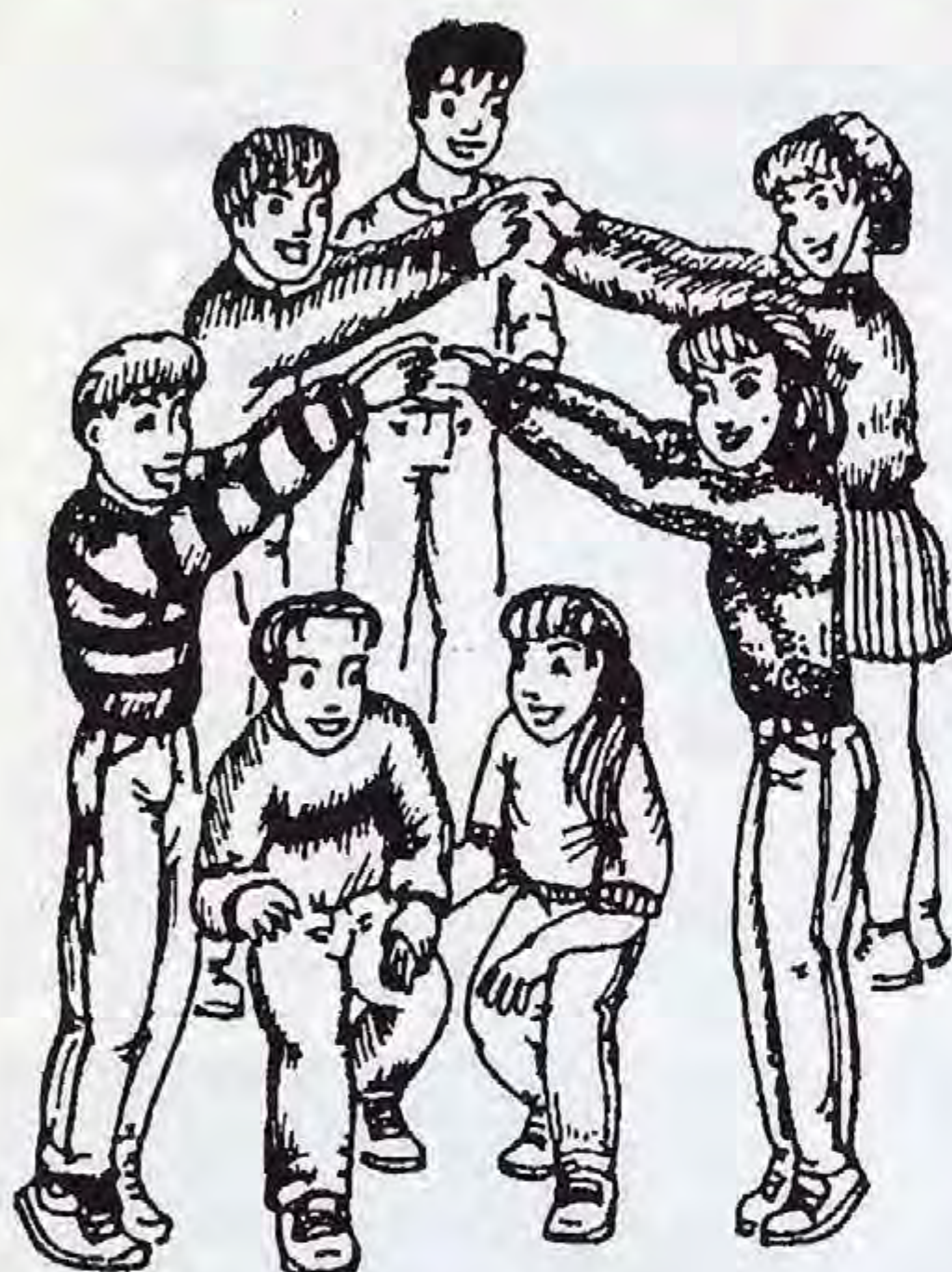
Що виведе, той стане (2)
На квіточки погляне. (2)
Усі квітки в таночку (2)
Тільки рожі немає (2)

Хлопці і дівчата беруться за руки і роблять замкнене коло. На площині кола ставлять три кілочки (1, 2, 3), ніби по кутах уявного трикутника.

Гурт співає пісню: На вибраних словах Ведучий розриває біля себе коло і веде учасників гри такою дорогою: спочатку перед першим кілком, тоді поза другим, потім перед третім. А далі завертає до другого кілка і десь за ним подає руку своєму колишньому сусідові. Таким чином коло перетворилось на фігуру, що нагадує велику підкову (мал. 2). Гурт співає веснянку і кружляє досхочу.

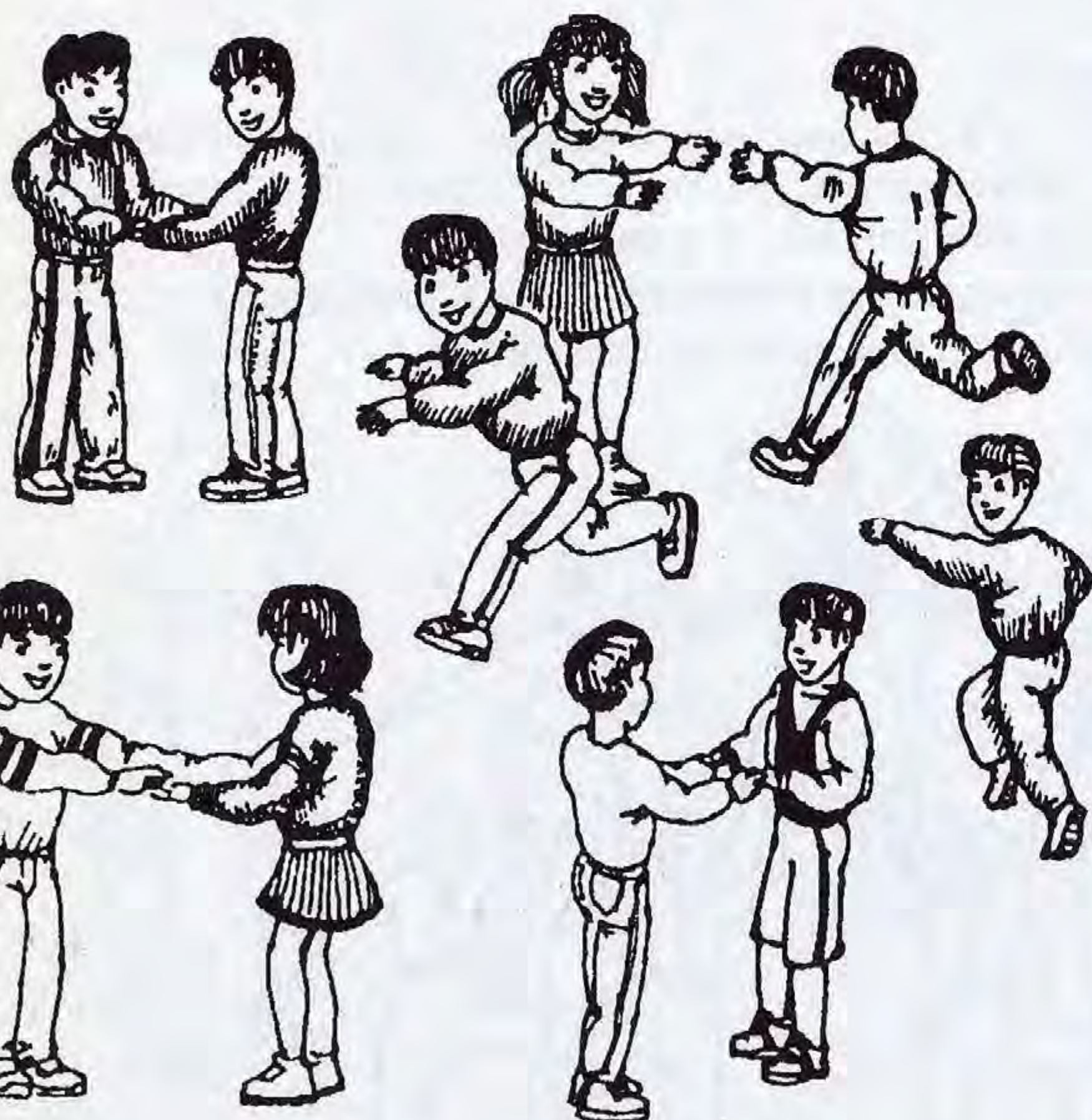
Струмок

- Гравці стають один за одним парами (тобто хлопець, дівчина), беруться за руки і тримають їх високо над головою, утворюючи довгий коридор.
- Гравець, якому бракує пари, "йде до витоків струмка," значить до початку ряду. Проходячи під піднятими вгору руками шукає собі пару.
- Взявшись за руки, нова пара пробирається в кінець коридору, а гравець чию пару розбили йде до початку "струмка" і також шукає собі того, хто найбільше йому до вподоби.
- Чим більше гравців, тим цікавіша гра.

Впіймай останнього

- Кількість учасників: 10–14. Гравці діляться на дві команди.
- Учасники команди стають один за одним і міцно тримаються за руки. Одна колона стоїть проти другої.
- За сигналом перший гравець кожної колони намагається зловити останнього гравця протилежної колони. Впіймати означає доторкнутися до гравця. Дотик вважається правильним, якщо гравці його команди не роз'єднали руки в колоні.
- Гравці кожної колони повинні бути дуже спритними і уважно слідкувати за пересуванням колони противника, який намагається завдати удару у відповідь. За кожен правильний доторк команда отримує 1 бал. Гра триває 4 – 5 хвилин, переможцем стає команда, яка набрала найбільше балів (пунктів).

Кошки

- Перед грою треба вибрати двох ведучих – "лову" і утікача.
- Гравці діляться на пари і розходяться по залі або майданчику. Вони беруться за руки утворюючи "кошки".
- Ведучі стають на невеликій відстані один від одного, "лова" біжить за утікачем. Утікач бігає між парами і, щоб його не впіймали, швидко називає по імені гравця будь-якої пари.
- Цей гравець, чиє ім'я було названо, втікає, на його місце стає гравець ведучої пари (утікач).
- Та якщо "лові" вдасться впіймати утікача, то вони утворюють "кошичок". Тоді вибирають іншу ведучу пару і гра продовжується.

Вежі ставляться в однакових одягах, щоб не зіпсути образ. На Великдень, гарно підходить це робити у вишиваних сорочках.

На гаївках в Торонті.

На Великодні свята, не лише дівчата виводили гаївки і хороводи, але й хлопці “ставили дзвіниці” — примітивні вежі або “піраміди”. Плекали їх і козаки, бо вчилися тим чином вилазити на ворожі мури.

Вежі діляться на плоскі (мають за підстави одну лінію), навхрестні, півкруглі і круглі.

Якщо не вживається приладдя, то вежі називаються свободні. (Можуть бути на приладах, але це вже більше руханкові вежі ніж традиційні).

Висота вежі може бути одно, дво і триповерхова.

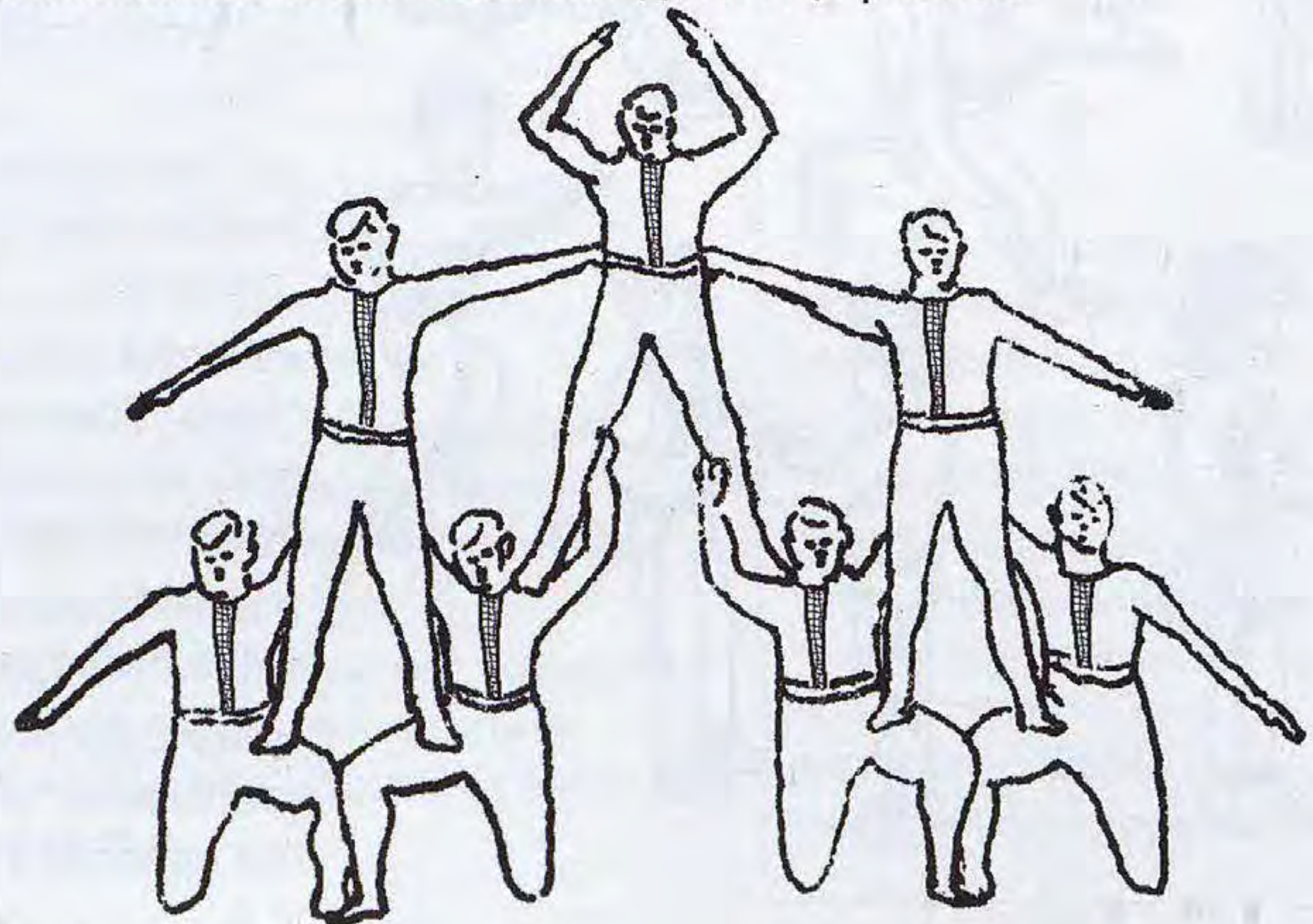
Ставлення веж на ЮМІПЗ '87 в Канаді.

Що треба підготувати?

Треба бути свідомим, що в ставленні веж є елемент небезпеки і треба до цього підготуватись. Добре мати кількох осіб, що стоять і вважають, щоб ніхто не впав і не розбив голови або не зламав ноги.

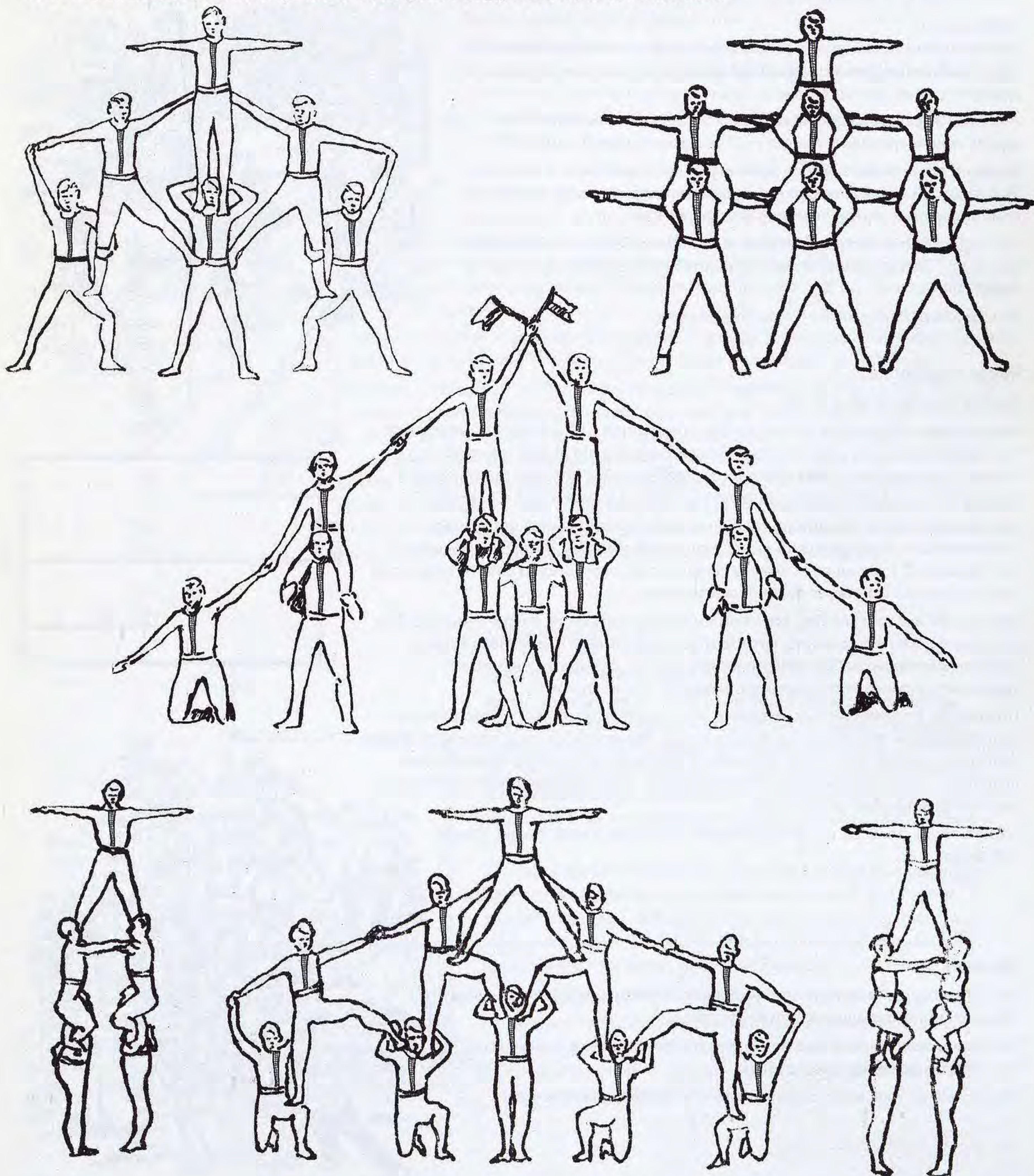
Вправляти треба на гімнастичних матрацах або на м'якій землі.

Кожний повинен знати коли виходити і що робити.

Будування веж виробляє не лише всесторонньо тіло, але й зручність, сміливість, рівновагу, силу волі та співпрацю, без якої не можна поставити вежі. Тут кілька зразків більш амбітних структур для інформації, що можна робити. Їх не рекомендується для початківців.

ІГРИ

Під час Великодніх свят, молодь збирається на різні забави і ігри. Коли погода гарна, такі ігри можна перевести надворі — чи в парку в місті чи на станичних прогуляках. Тут подано кілька таких традиційних ігор, на більші числа учасників.

Хата (мал. 1)

Для кожного з 7 – 15 гравців помічається (зазначається) камінцем “хату”, тобто певне місце для гравця не ближче трьох кроків одне від одного.

Але один з гравців залишається без “хати”. Це — “комірник”. Він ходить поміж гравцями й запитує: “Чи візьмеш мене в комірне?”

Запитані відповідають, що не можуть, що їм самим тісно в хаті і т.п. Тим часом, за спиною комірника гравці міняються своїми місцями, а комірник шукає нагоду, щоб зайняти чийсь хату.

Хто втратив хату, шукає комірника й той голосно гукає: “Забирайтеся всі з хати”. Тоді всі гравці повинні залишити свої місця і перебігти на інші.

Хто залишиться без хати — стає комірником.

(мал. 1)

Через кордон (мал. 2)

Гравців може бути від 8 до 40.

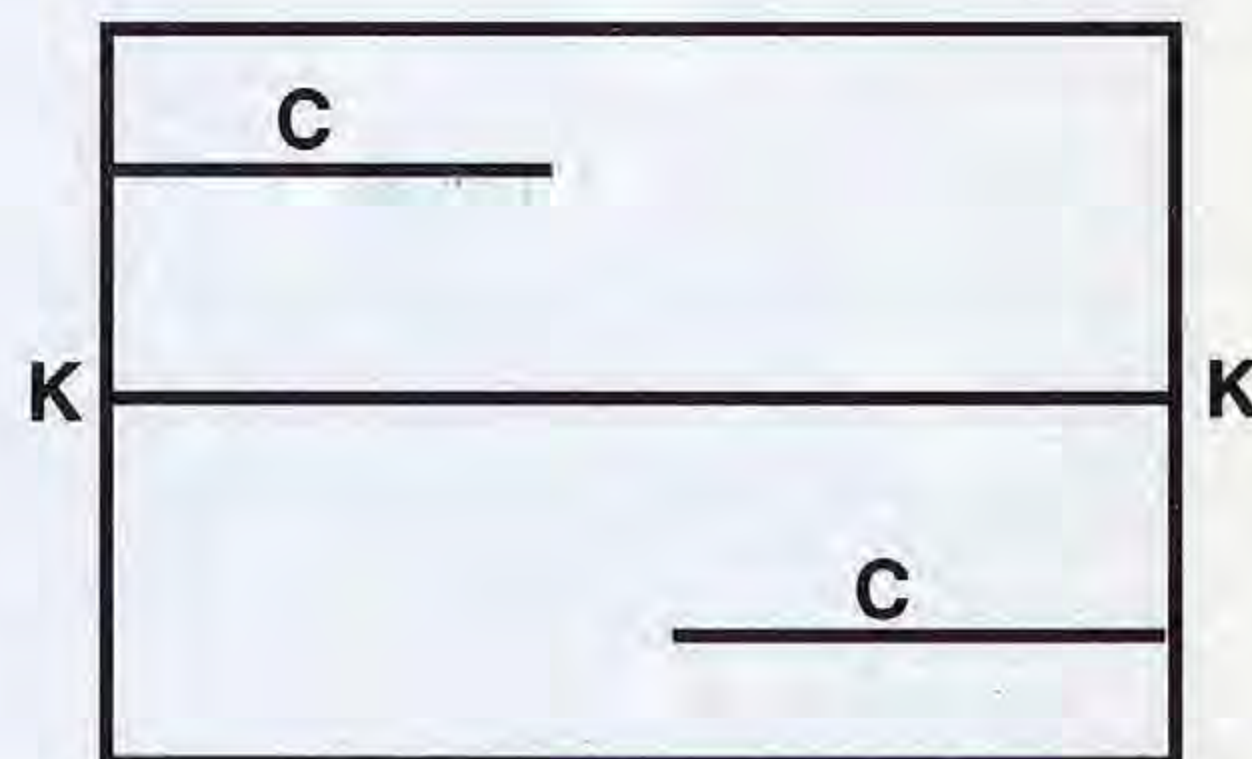
Майданчик підбирається 10 – 60 кроків завширшки і 12 – 20 кроків завдовжки. На майданчику чітко позначаються береги і кордон, що ділить ігрову площу на дві рівні частини (мал. 2). В протилежних кутках обох половин відмірюються схованки (С) для полонених, шириною 2 кроки, а довжиною 3 – 20 кроків.

Ведучий розподіляє гравців на дві рівносильні команди, котрі шикуються (уставляються) одна навпроти іншої вздовж кордону КК. Ведучий промовляє: “Гра почалась!” і гравці обох команд намагаються перетягнути одного суперника через кордон на свій берег будь-яким способом.

Полоненим вважається той, хто стоятиме обома ногами на чужій території. Той, хто його перетягнув, повинен доторкнутись долонею до полоненого тричі і відвести до схованки. При перетягуванні якогось сильного суперника дозволяється допомагати партнеру з однієї й другої команди.

Полоненим не дозволяється виходити за межі схованки. Вони повинні взятись один з одним за руки й чекати на звільнення. Якщо хтось з їхніх партнерів зможе непомітно перебігти на чужу половину й доторкнутись до будь-якого зі своїх полонених, то це звільняє всіх, хто тримався за руки. Звільнені повертаються до своїх й продовжують участь в грі.

Перемагає та команда, яка за визначений час стягне у свій сховок більше полонених.

(мал. 2)

Хвостач (мал. 3)

Учасники беруться за руки і творять одну шеренгу (ряд). На чолі добре дати сильнішого гравця, бо він кирує грою.

Той, що на чолі намагається розкручувати шеренгу (ряд) в різні боки так, щоб від неї відірвалися гравці.

Він перемагає тоді, коли шеренга повністю розформується.

(мал. 3)

Довгої лози (мал. 4)

Бажано, щоб хлопці — учасники гри — були приблизно однакові за віком, силою і, головне, за зростом.

Варіант 1. На початку гри вибирають ведучого, який стає “козлом”. Всі учасники гри починають стрибати (скакати) через нього. Той, хто не зумів перестрибнути через козла, чи його повалив, чи впав після стрибка, стає на місце козла, а гравець, що був ведучим, іде стрибати.

Варіант 2. Учасники гри стають один за одним на відстані 5 кроків. Голову слід пригнути і самому зігнутися, підпираючись на зігнуту в коліні ногу. Гравець, який стоїть останнім розбігається і по черзі перестрибує через кожного стоячого попереду способом, що називається ноги нарізно, опираючись руками об його спину.

Перестрибнувши через останнього учасника, він стає від нього на відстані десять кроків попереду.

Гравці поступово випрямляються, збільшуючи при цьому висоту стрибка. Кожний, що перестрибнув стає попереду. Кому стрибок не вдається, вибуває з гри.

Варіант 3. Всі гравці стають в коло на відстані приблизно десять кроків один від одного, повертаючись потилицею до гравця, що стоїть по лівій стороні від них і приймають позу для гри “в довгу лозу”. Потім будь-який гравець розбігається і починає стрибати. Перший, через якого перестрибнули, також розбігається і починає стрибати за ним навздогін. Таким чином, всі гравці перестрибують через кожного гравця, що стоїть у колі, і повертаються на своє місце. А якщо хтось через когось не зумів перестрибнути, він не покидає гри, а продовжує бігти і стрибати далі через наступного гравця, для того, щоб вчасно встати на своє місце.

(мал. 4)

Слон (мал. 5)

Кількість учасників - від 6 до 12 осіб.

Гравці діляться на дві рівні за силами і кількістю учасників команди. Одна з команд — слон, друга — заскакує на нього. Найміцніший і найсильніший хлопець стає попереду біля стіни чи дерева, опираючись на нього, зігнувшись і попустивши голову. Наступний учасник охоплює його за пояс, за ним — третій, четвертий і так далі. Вони тримаються один за одного, імітуючи слона.

Учасники другої команди по черзі розбігаються і заскакують на спину слона, тримаючись за нього руками, щоб сісти верхи якнайдалі вперед, залишаючи при цьому місце для наступних. Завдання гравців — всією командою заскочити на слона і притриматися на ньому протягом 5 секунд.

Після цього учасники команди міняються ролями.

Слід пам'ятати, що учасники не мають права, заскочивши на слона, просуватися по його спині вперед. Якщо це правило порушено, гравці міняються ролями, не чекаючи, доки всі учасники застрибнуть на слона.

(мал. 5)

ЗЕЛЕНІ СВЯТА

Зелені свята святкуємо **п'ятдесятого дня після Великодня**, звичайно в другій половині місяця травня, або на початку червня. (В 2004 році Зелені Свята припадають на 30 травня). В християнському календарі це свято називається

Зіслання св. Духа. Святкують його в пам'ять події коли апостолам зібраним на молитву появився св. Дух у виді вогневих язиків і вони почули голос — "Ідіть і навчайте всі народи!" Від того часу апостоли почали свою працю ширення Христової науки поміж усіма народами.

В українському народі свято Зіслання св. Духа злилося з прадавнім весняним **Русальним тижнем**. Наші предки вірили, що на весні разом з природою, оживають душі померлих. В місяці травні вся природа в найбільшій силі свого розквіту — цвітуть польові квіти на полях, цвітуть куші і дерева в гаях і лісах. Тоді то прокидаються в річках і озерах — русалки, водяники, на полях і лісах — лісові і польові мавки і душі тих, що померли якоюсь надзвичайною смертю — ті, що втопилися, чи загинули в мандрах, чи полягли в бою.

В суботу перед Зеленими Святами, дівчата вибираються на левади і поля рвати запашне зілля — чебрець, полин, любисток, канупер і татарське зілля. Хлопці йдуть до лісу і рубають галуззя липи, клену і ясеня. Увечорі дівчата і хлопці квітчають свої хати запашним зіллям і зеленим галуззям.

В східних областях України це зілля й галуззя дерев називається **клевчання**, а в Галичині — **май**. Гілки встромляли в стріху, на ворота, біля вікон, за ікони. Підлогу встеляли запашними травами. Заклевчані (замаєні) хати пахнуть чудовими пахощами польових квітів і свіжістю лісової зелені. Люди вірили, що в клеванні ховаються душі померлих рідних.

В неділю, після Служби Божої, люди йдуть на **цвинтарі**, на гроби своїх рідних, щоб помолитися за їхні душі. На могили приносять вінки, чи китиці квітів, священники відправляють панахиди.

Після I-ої світової війни в Галичині прийнявся звичай іти на Зелені Свята на гроби Українських Січових Стрільців, воїнів, що згинули у Визвольних Змаганнях в 1918-1921 рр.

СВЯТО ПАТРОНА

В час Зелених свят можна зорганізувати Свято Патрона свого куреня.

- Відвідати могилу чи пам'ятник патрона у своєму місті, якщо такий існує.
- Підготувати сценку із життя патрона (див. Юнак 1/2002, ст. 4-5)
- Запросити інший курінь чи курені на спільні сходи. Кожний курінь робить презентацію про свого патрона.
- Зробити газетку про патрона і повісити в курінній кімнаті.

Можна всі ці елементи поєднати і підготувати міні-Орлікіяду в станиці про свого патрона. Це більш амбітне відзначення патрона і добре б підходило на ювілейні сходи патрона чи куреня. На такі сходи можна запросити батьків чи інших гостей.

Такі сходи ознайомлять гуртки в курені з форматом Орлікіяди, і підготують їх на свою участь у змагу. Міні-Орлікіяда повинна мати такі складові частини:

- презентація: життєпис патрона
- запитання про життєпис патрона: змаг між гуртками
- експонат на тему життя патрона
- сценка із життя патрона

ЯК НАВЧИТИСЯ ПРО СВОГО ПАТРОНА? ГРОЮ!

Потрібно вам познайомити новий гурток із патроном куреня? Зробіть це грою! Нижче подано чотири різні формати ігор — доміно, хронологія, гра Кіма і шукай-слово. Ви можете пристосувати одну із цих ігор до життєпис свого патрона.

ЯК ПЕРЕВОДИТИ ЗАЙНЯТТЯ?

Підготуйте одну із нижче поданих ігор вживаючи життєпис патрона свого куреня. Заграйте гру разом із юнаками-прихильниками, використовуючи гру, щоб розповісти життєпис патрона. Тоді дайте юнакам самим заграти гру.

ГРА: ДОМІНО

Зробіть около 20 доміно, на яких запитання і відповіді із життя патрона (приклад: життя Лесі Українки). Доміно помішайте. Юначки складають їх так, щоб правильна відповідь ішла після питання.

ПОЧАТОК	Яке справжнє ім'я Лесі Українки?	Лариса Косач	Яке місце в природі найбільше любила Леся?	Ліс	В якому році вийшла Леся перша збірка віршів?	1892	Леся писала вірші і	і так далі...
---------	----------------------------------	--------------	--	-----	---	------	---------------------	------------------

ГРА: ХРОНОЛОГІЯ

Спишіть 10 подій із життя патрона, не за черговістю. Юнаки позначають їх хронологічно — вписують числа від 1 до 10, від найранішої події життя. Можна також написати на окремих карточках. (Приклад: життєпис гетьмана Петра Конашевича Сагайдачного).

- ☐ Союзником польського короля у битві під Хотиним.
- ☐ Записує своє майно братським школам.
- ☐ Здобуває Кафу, де найбільший невольницький ринок в Криму.
- ☐ Живе в Галичині.
- ☐ Стає гетьманом.
- ☐ Разом із запорізьким військом, вступає до київського братства.
- ☐ Живе в установі засновані князем Константином Острозьким.
- ☐ Виходить популярний твір про його життя — *Побратими*.
- ☐ Стає перше бунчужним а тоді кошовим на Січі.
- ☐ Організує походи проти турецького султана і кримського хана.

ГРА КІМА

Зберіть 10-20 речей, пов'язаних із життям патрона (тут: із життям мит. Шептицького), принесіть їх на сходинах на гру Кіма. Розложіть речі, нехай всі дивляться 5 хвилин. Сховайте речі. Юнаки пишуть, що було на столі. Тоді пояснить яке відношення має кожна річ до життя патрона.

- Мит. Шептицький вчився і працював у Львові. (поштівка міста Львова)
- Він вступив в чин оо. Василіян. (видання друкарні оо. Василіян)
- Під час Першої світової війни, був ув'язнений в Росії. (мапа Росії)
- В 1920 р. відвідав Канаду й Америку. (кан. чи амер. прапор тих часів)
- Посилав отців по світі. (глобус)
- Заснував Велику лічницю (шпиталь) у Львові. (медичне приладдя)
- Опікувався мистцями і музеями. (картина)
- Опікувався Пластом і подарував Пласту оселю в Карпатах. (лелійка)
- Переховув жидів в монастирах під час II світової війни. (звезда Давида)
- Його осідок був у церкві св. Юрія у Львові. (ікона св. Юрія)

ГРА: ШУКАЙСЛОВО

Подано листу 32-ох слів пов'язаних із життям гетьмана Івана Мазепи. Нехай юнаки знайдуть слова, а тоді можна перевести гутірку пояснюючи як ці слова пов'язані із життям патрона.

Х
Х Х Х
В І Й Н А
П О Л Ь Щ А С І Ч
Х Д Е Р Ж А В А А Х Б І Й
Х Т А Т А Р И М Х А Х
Д О Р О Ш Е Н К О Х Т Х Х
Х Х Х О Х В Х Х Х Й Х У Х Х Х
К О Р О Л Ь Е Х Т Х Л К Р И М Х Х
Х Х У Г О Д А У Х О Х И Х Х Х
Д О Г О В І Р І В А Н Х Х
С О Ю З Х Е Х И Х Х Х
В Л А Д А М Ч Х Ч А Й К А
Х Х К О Ч У Б Е Й
Х С И С Х

САМОЙЛОВИЧ	К Н Т	УСТРІЙ
ДОРОШЕНКО	В А Р	ОСВІТА
ЗАПОРІЖЖЯ	А У І	КАРЛО
ТУРЕЧЧИНА	О К Й	ПЕТРО
БАТУРИН	С А Х	УГОДА
МЕЦЕНАТ	В Р М	НАУКА
ГЕТЬМАН	І Л Е	ВЛАДА
КОЧУБЕЙ	Т О Ц	ВІЙНА
ПОЛТАВА	А Х Е	ЧАЙКА
ДЕРЖАВА	Б П Н	ТАБІР
ДОГОВІР	І О А	ІВАН
МОГИЛА	Р Л Т	КРИМ
ПОЛЬЩА	Г Т Х	ШВЕД
КОРОЛЬ	Е А М	СОЮЗ
МОСКВА	Т В О	БІЙ
ТАТАРИ	Ь А Г	СІЧ
	М Х И	
	А Х Л	
	Н Х А	

СВ. ЮРІЙ

Св. Юрій жив наприкінці III-го століття нашої ери. Він служив у Римському війську, і був хоробрим воїном. Юрій був християнином і через це був замучений на смерть тогочасним імператором Діоклетіаном (284-305).

Св. Юрій був хоробрим борцем за правду і добро. В середньовіччі він був покровителем рицарів, що боролися за честь і добро свого короля і нації. В Русі з початками християнства св. Юрій був покровителем багатьох руських воїнів. Запорізькі козаки мали св. Юрія за покровителя і в кожній козацькій хаті була його ікона. Козаки співали *Нам допоможе св. Юр*. Пластуни прийняли св. Юрія своїм опікуном, тому що в ньому відобра-

жені риси героїства, сміливості, правди, і добра.

Св. Юрій народився в Кападокії на півострові Мала Азія біля 275 року. Його батьки були глибоко віруючими християнами. Коли Юрій був малим, його мати разом з ним переселилися в Палестину, де Юрій поступив на військову службу. В війську він був дуже здатним і хоробрим вояком і був помічений імператором, який зробив його одним з головних генералів. За відважність та хоробрість імператор поважав Юрія і був його другом.

Коли імператор заборонив християнство, Юрій пішов до нього і відкрито сказав, що він є християнин, надіючись що імператор змінить свою думку. Імператор старався умовити його, щоб він зрікся своєї віри, і коли

Юрій відмовився це зробити, імператор післав його на муки.

Він терпів великі муки. Його кидали в глибоку яму і засипували гарячим вугіллям, надівали на нього залізні чоботи з гострими цвяхами. Не зважаючи на такі муки, св. Юрій був неушкоджений, бо Бог його захистив.

Після багатьох страждань, Діоклетіан покарав Юрія смертю 23 квітня 303 року в місті Лудда, Палестина. Вістка про його славу смерть за Христа поширилася по всьому християнському світі, і з того часу він для християн став символом боротьби добра проти всякого зла.

Життєпис і легенду написав пл. роз. Олексій Попович, гурток Соколи, 13-ий курінь, станиця Едмонтон

Легенда про св. Юрія

Про св. Юрія складано багато легенд, але сама найбільше відома, це про змія.

В місті Бейруті в Палестині було багато язичників. Біля міста в ливанських горах було велике озеро, де жив змій, що часто поїдав людей і жителі не могли нічого зробити.

Володар вирішив, що кожного дня міські жителі змусять приносити в жертву змієві своїх дітей.

Прийшов день коли володар був змушений дати в жертву свою єдину дочку. Її вже відправили за місто, де вона чекала смерті коли прибув св. Юрій на коні, з довгим списом, проколов змія, вбиваючи його. Почувши про цю подію, жителі міста прийняли християнську віру і прославляли св. Юрія. В честь його перемоги над змієм, жителі спорудили церкву. Так як тоді св. Юрій боровся проти змія, так і сьогодні пластун бореться проти зла.

Юрій в народі

В українському народному календарі свято Юрія, Юріїв день, символізує прихід весни. Юрій звільняє сили природи, відмикає небо і пускає росу-дош на землю; відмикає землю і тому все починає рости. В день Юрія хлопці і дівчата ішли в поле з хороводами і зі співом веснянок. Вони обходили поле, щоб викликати дощ, а тоді сідали посеред поля на великий обід спільно з польовими духами.

Юрій в Пласті

Пластунам Юрій служить прикладом через такі лицарські прикмети як обстоювання слабших, самопошана і пошана до інших і придержування моральних прикмет. А змій, якого він поборов, **"цей змій є в кожному з нас — в знеохоті працювати ідейно, у лінивстві і байдужості до ідеалів добра і краси."** (Життя в Пласті)

СВЯТО ВЕСНИ

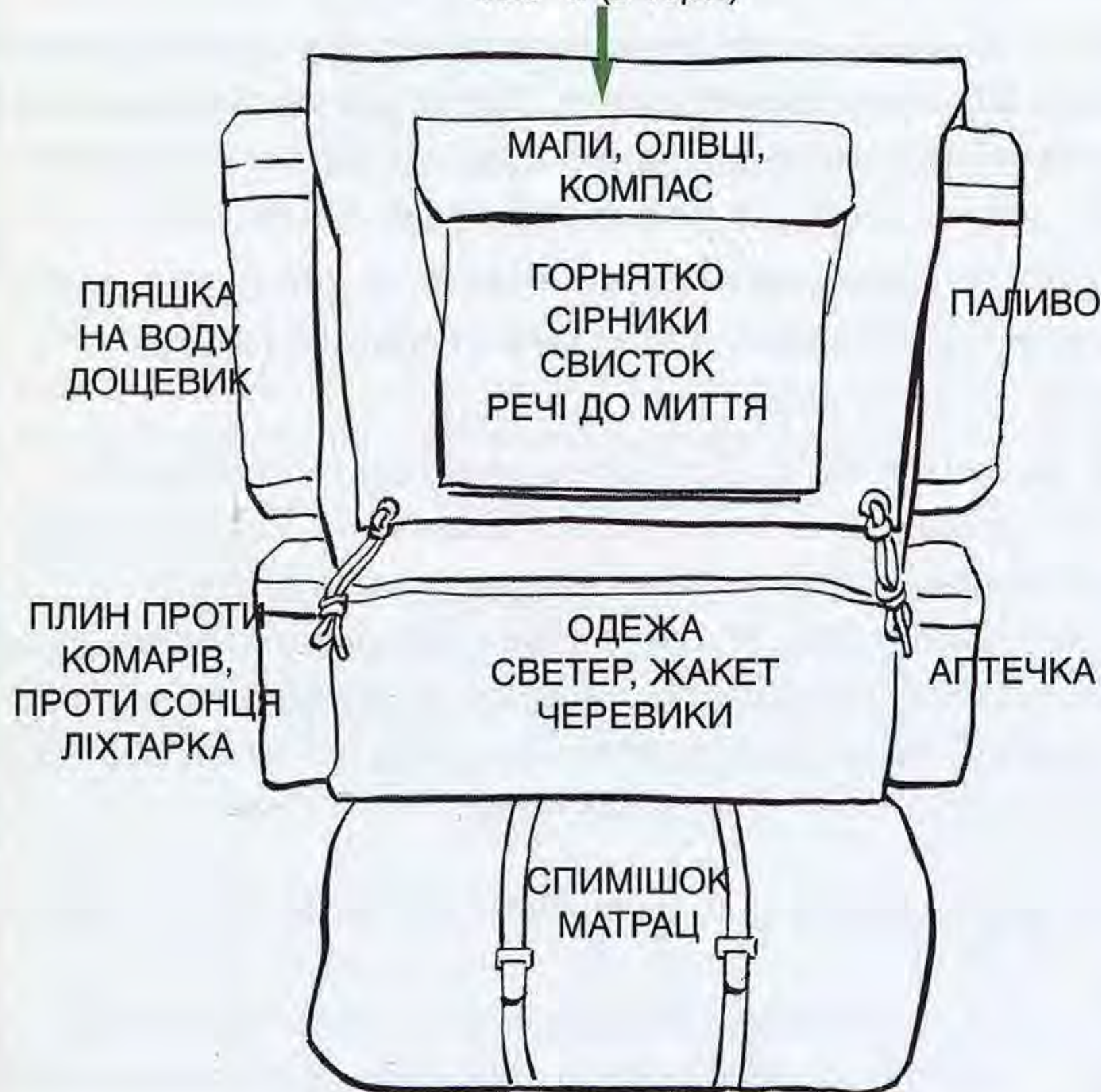

Свято Весни — це попередня перевірка знань, яких пластуни набули протягом року. На Святі Весни чітко видно, чи готове юнацтво до літніх пластових таборів і що ще треба підтягнути з практичного пластування, щоб як слід підготуватися до здачі проб і вмілостей.

Теренова гра по пунктах на яких розміщено різні вміння, які потрібно до таборування — пакування наплечника, ставлення шатра, розпалювання вогню, перша допомога, орієнтування карти, засади впоряду, і т.д. — може бути такою перевіркою і нагодою пригадати чи засвоїти те, що потрібне до успішного таборування. Тут подано кілька прикладів на точки такої теренової гри.

Виряд і пакування наплечника

МЕНАШКА, ЛОЖКА, НІЖ
КУХОНКА, ТОРБА НА ВОДУ
ШАТРО, ЦЕЛЬТА
ХАРЧІ (в торбі)

Перша допомога

Перевести Гру Кіма із речей, які потрібні в аптечці на прогулку:

- Бандаж (ліпка)
- Ролька широкого плястру
- Бандаж (2" x 15')
- Еластичний бандаж
- Плин проти розвільнення
- Аспірина
- Пігулки на шлунок
- Плястер на піхурі
- Трикутна хустина
- Крем проти свербіння
- Термометр
- Ножиці
- Шпильки
- Пінцет
- Голки
- Дезинфекційне мило
- Дрібні гроші
- Олівець
- Папір

Запалення вогню

Зробити стружений патичок до запалювання вогню. Пояснити як правильно вживається ніж.

Збудувати гніздо для запалювання вогню. Запалити вогонь.

Впоряд

На СВ можна повправляти впоряд у більшому гурті. Добре звернути увагу на такі аспекти впоряду:

- Команди для лави
- Команди для хорунжих
- Ранній звіт
- Вечірній звіт
- Пояснення таких команд:
- увага
- спочинь,
- до молитви
- по молитві
- свobodно
- розхід
- до правого рівняйсь
- на стан відчисли

ВФВ

Чи всі фізично готові на таборування? Можна зробити перевірку Відзначки Фізичної Вправності.

КУПАЛА

Свято Купала це молодіжне свято і співпадає з християнським святом Івана Хрестителя. Ці два свята так тісно получені, що навіть у піснях змішують їх назви. Купальська обрядовість та пісні належать, як і гаївки та колядки, до найдавніших часів. Виведення обрядів Купала дуже гарно відповідає таборовій програмі — бо їхні ватри-вогні, пісні-співи, ігри та забави є частиною зайнять у таборах.

Сонце, вода і вогонь

Купальська обрядовість та пісні належать до ритуалів на честь сонця. Вони припадають в час літнього сонцестояння (*summer solstice*) в найдовший день року і найбільшої сили сонця. Колишнє свято Купала відбувалося два дні: перше у ночі у лісі, біля води з гільцем та вогнями, а в самий день Купала (7-го липня) над водою — біля джерел, криниць, рік чи ставків з Мареною, Купалом, вінками та іграми. Сьогодні ми ці обряди звичайно переводимо в ніч з 6-го на 7-го липня.

Люди давно вірили, що вогонь і вода — могутні святителі й чистителі життя що охороняють людей від впливів злих сил. Тому Купала відбувається при воді і вогнях.

Купальське гільце

Дівчата прибирають гільце (звичайно овочевого дерева) польовими і городними квітами, обвішують цукерками і бубличками, різнокольоровими стрічками. На вершку дають вінок з барвінку. В кількох місцях прив'язують кропиву і колючі будяки. Гільце запихають у землю, сідають довкола нього, і співають купальські пісні.

У цей час, хлопці будують вогник і розпалюють його. Тоді підкрадаються до дівчат і намагаються схопити гільце, видерти його з рук дівчат, які його не дають. Врешті всі гільце спільно ламають на куски, розкидають, а стовбур кидають у вогнище. Дівчата розбігаються, збирають куски гільця, хлопці їх ловлять.

Кожний хлопець бере за руку дівчину, яку зловив, обое стають у коло навколо вогню, йдуть за сонцем і співають.

Купальські вогні

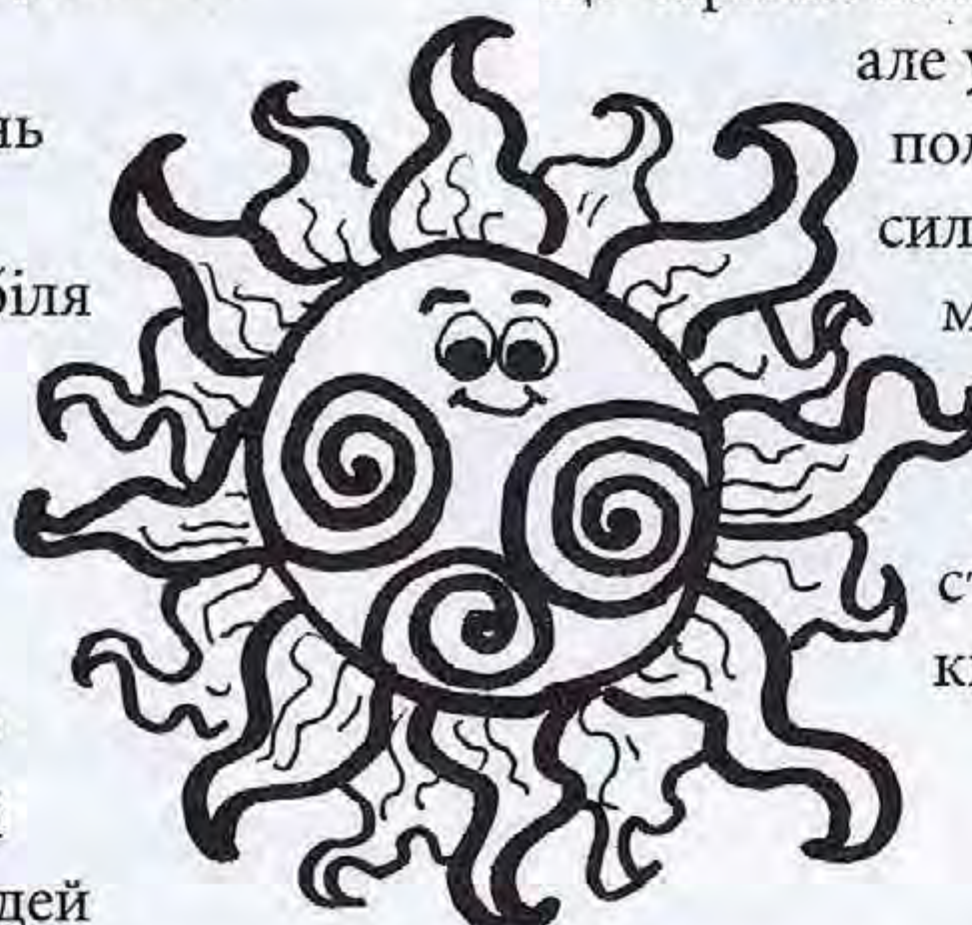
Купальські вогні розкладають тільки хлопці. Після гри із гільцем, починається стрибання (скакання) через вогонь. Спочатку стрибають через вогонь хлопці по старшині, один за одним. Тоді стрибають попарно, хлопець з дівчиною. Якщо перескочили вдало, поберуться і щасливо житимуть.

Після гри, усі розкидають вогонь по поляні, затоптують його ногами, бо ці рештки купальського вогю є чарівні. Коли відьма чи вовкулака дістануть щось з цього вогню, можуть заподіяти зло людям.

Купальська ніч

Це чарівна ніч. У цю ніч ходить щастя людське по землі, але у цю ніч мають волю всі таємні сили лісу, поля, води, гір та скель, блукають темні й лихі сили — відьми, вовкулаки, мерці, лісовики, мавки, русалки. Ходить у цю ніч і Купало і Марена, і добрі духи такі як Лада.

Купальська ніч і щасливо надійна і страшна. У цю ніч людина може знайти квітку щастя.

Квітка щастя

Лише в Купальську ніч розвітає на папороті чарівна і вогняна Квітка Щастя — Квіт Папороті. Хто її дістане, хто зірве, той усе на світі знатиме, дістане усі скарби, матиме чудодійну силу робити все тією рукою, яка зірвала Квітку Щастя.

За цю Квітку завжди буває страшенна боротьба, бо на неї чигають і добрі сили і лихі сили й людина. Ця квітка розцвітає лише раз у рік.

Хто цю квітку зірве, буде найрозумнішою та найщасливішою людиною, знатиме всі таємниці світу. Він розумітиме мову тварин і рослин, перед ним розкриватимуться зачаровані скарби. Квітку папороті не легко здобути, а раз здобувши її, не можна про це нікому говорити, бо вся мудрість та щастя відійдуть. Тому досі ми не знаємо, чи хтось цю квітку коли бачив чи ні.

Збір зілля

У Купальську ніч зілля, особливо польве та лісове, набирає виняткових чарівних властивостей, великої лікувальної та цілющої сили. Це зілля має чарівні властивості лише цієї ночі, а в наступний день тільки до полудня. Далі зілля свою силу втрачає.

Ранком, ще перед сходом сонця бабусі, відьми, господині, різні чарівники — всі поспішали до лісу крадькома, щоб хто інший не побачив їх... Кожний збирав згідно зі своєю потребою. Бабусі збирали зілля щоб хоронитись від відьом і перелесників, чарівниці — щоб прихилити хлопця до дівчини, чарівники щоб відвернути грозу чи грім, господині для купелі дітей а дівчата — для помочі в коханню.

Вінкоплетення

Вінок — символ шлюбу, щасливого одруження. Зранку дівчата гуртом йдуть до лісу чи в поле збирати квіти для вінків. Найголовніше зілля для вінків — це барвінок. Додають ромени, боркун-зілля, материнку, чебрець, нечуй-вітер, волошки, мак, сокирки, колосочки хлібних зел, любисток, м'яту, чорнобривці, ласкавці та кудрявці. Назбиравши достатню кількість квітів, сідають і плетуть вінки.

Кожна дівчина повинна була сплести два вінки. Далі проводився своєрідний хоровод з вінками. Кожна дівчина тримала два вінки, один в кожній руці... Повільно йшла одна за другою, держачи вінки вгору до сонця, співаючи купальських пісень.

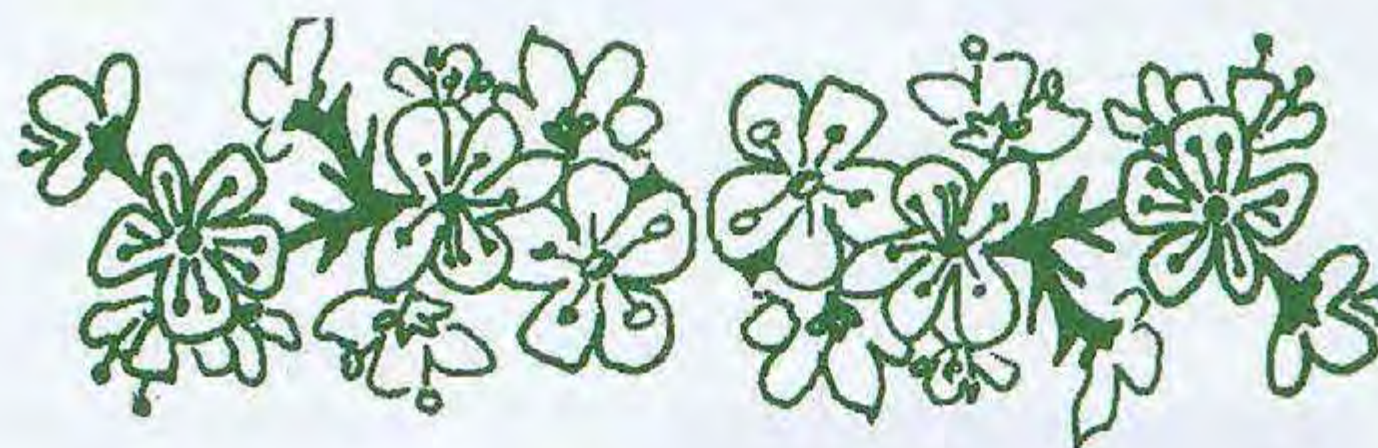
Вінки дівчата брали на воду де їх пускали і співали. Подекуди дівчата пускали по два вінки і стежили за тим чи вінки зійдуться. Подекуди, дівчата кидали по одному вінку. Хлопці виловлювали вінки, розшукували їх власниць.

Ко, якого робили хлопці, це була постать — велика лялька, у ріст людини зроблена з соломи, вдягнена в штани, сорочку, брилю з батугом у руках. На обличчі приробляли вуси, бороду тощо.

Марена, яку робили дівчата, також постать у зріст людини, жіночої статті. Її гарно одягали у вишиту сорочку і плахту, навішували намисто, підперезували крайкою. Довкола Марени дівчата виводили хороводи в котрий час, хлопці насакували й розривали Марену на шматки і кидали у воду (або в вогонь).

Закінчивши церемонію з Мареною, хлопці й дівчата бігли до хлоп'ячого Купала, поруч якого були розставлені вогні, а Купало був причеплений до тички, вкопаної в землю. Там відбувалися ігри — напр. хлопці хапали дівчат і вели до води де їх кидали або обливали.

Гри кінчилися навколо фігури Купала. Хлопці урочисто брали фігуру і пускали на воду. Таким чином, похорон Марени та Купала закінчувався однаково, з тією різницею, що із смерті Марени всі були вдоволені, а Купала жалкували.

(Фото Богдана Яцишина із свята Купала Львівської станиці, 2003 р.)

*В дорогу – пластовий співаник, ст. 195.

Гей на Івана*

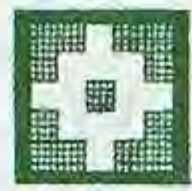
Гей на Івана, гей на Купала, гей, гей, гей;
Красна дівчина долі шукала, гей, гей, гей
Долі шукала, віночок вила гей, гей, гей
Долі водою його пустила гей, гей, гей.
Поплинь, віночку, по бистрій хвилі гей, гей, гей
Поплинь під хату де живе милий гей, гей, гей.
Поплив віночок долі водою гей, гей, гей,
Серце дівчини забрав з собою гей, гей, гей.

Марена та Купало

В українській мітології (як і в інших мітологіях світу) народ ділив богів на чорних та білих, себто тих богів, які приносять людям — зло, нещастя, смерть зиму, бурю, і тих, які приносять добро - сонце, життя, урожай, красу, щастя, добробут. Перун був чорним богом і в нього була недобра донька Марена - богиня зими, холоду, завирюх і смерті. Слово “Мара” (Марена) в українській мові — уособлення нечистої сили, від якої людина намагалася очиститися шляхом спалювання чи потоплення. Купало (Купайло) — це білий бог. Він був богом родючості, любови.

Частиною купальських обрядів було виготовлення Купала і Марени. (Ці обряди відбувалися вдень після купальської ночі).

ВАТРА ХРЕЩЕННЯ ТАБОРУ

Вибір назви табору повинен бути своєрідною подією для учасниць табору. У виборі беруть участь усі таборовики. Назву треба вибрати та охристити табір на святковій ватрі вже у перших двох днях таборування.

Назва табору повинна бути пов'язана із якоюсь особливістю даного табору — нав'язана чи до терену, чи до програми, чи до учасниць, чи врешті до якоїсь події, якщо така вже могла трапитися в таборі.

Наприклад — коли табір розмістився над озером, можна його назвати "Над срібним плесом".

Пов'язуючи назву табору із програмою, треба назвати за найпопулярнішим заняттям — "За стрілками" коли багато теренових ігор, "Спартанки", — коли багато спорту.

Хрещення табору відбувається при вогнику. В програмі кожний гурток старається представити у своїй точці (пісні, скечі, розповіді, інсценізації, тощо) основу і мотивацію для пропонованої назви. Значить, має переконати інших що дана назва підходить до табору. Можна імпровізувати різні обряди хрещення, але треба зберегти засаду, що участь у виборі назви табору бере цілий табір.

На фото; Посвячена вода на таборі (ст. Торонто)

ВАТРА ОБЖИНОК

Ляся Спольська

Обжинки — свято жнив. В Україні жнива закінчувалися при кінці липня-початок серпня. Обряд обжинок надається на програму ватри. Варто звернути увагу на такі моменти:

Зажинки — ритуальне стяття першого снопа коли починалися жнива. Господиня бере хліб і сіль і свічки в поле. Перший сніп приносить додому і кладе в почесне місце в хаті (під ікони).

Жнива — довгий і тяжкий процес. Вживали тільки ручні знаряддя — серп і косу. Жінки вживали серп, чоловіки косу. Щоб працювати на полі, вбиралися в свobodну білу одягу, — хлопці вбирали солом'яні капелюхи а дівчата — хустки. Співали ритуальні пісні про сонце, зерно, важку роботу, як болять плечі і т.д. (Кілька таких пісень можна знайти в пластовому співанику *В дорогу*).

Останній сніп — його зв'язували і прибирали квітами і стяжками. Його урочисто вносили до хати і він ставав дідухом на Свят вечір.

Остання купа зерна Головна церемонія в полі відбувався довкола останньої купи зерна. Її зв'язували так, щоб зерно не росло в гору, а звисало до долини.

Господар давав в купу хліб, сіль і воду, клячав перед нею, а дівчата говорили: "роди Боже на всякого долю — бідного-багатого, вдовиці і сироти". Господар вставав, кланявся бороді, і на всі чотири сторони поля. Брав кілька зерняток з бороди, і засівав, так як на Новий Рік — "сійся, родися, жито-пшениця, всяка пашницю краща на той рік". Клянявся і відходив.

Борода — хлопці лазили під бороду щоб бути багатими. Дівчата ворожили урожай на другий рік — кидають серпом за себе. Якщо серп застрягне в землю, буде добрий урожай. Якщо впаде на бік або на ручку, не буде добре. Це робили чотири рази.

Княгиня — на полі вибирали найкращу дівчину княгинею і клали на голову вінок з колосся і квітів, давали в руки серп і орок (дерев'яний гачок до зв'язання снопів) та підперезували перевеслом. Княгиня виконувала останні обряди прощання з нивою і вела похід женців до дому господаря. Господар приймав сніп і вінок від женців та щедро їх вгощав.

Тоді відбувалася гостина і забава.

Ватра сватання

Сватання — це частина весільного обряду і добре надається на програму на ватру. Сватання відбувається коли молодий і свати (старші дядьки) приходять до хати молодої на переговори. Вони входять в хату з хлібом а сам молодий з дружною чекають надворі. В хаті починаються переговори.

Коли батько і дівчина дадуть свою згоду на вінчання, батьки приймають від сватів хліб а дівчина зав'яже їм чере плечі вишивані рушники. Свати кличуть молодого до хати, дівчина перев'яже йому пояс вишиваною хусткою і тоді починається "запивання" сватання.

Коли дівчина не годиться, то дає сватам гарбуз разом з відмовою. *На фото: Ватра сватання на ЗБ в Україні, 1995.*

СПАСА

Спаса відзначають 19 серпня, до якого часу головні роботи в господарстві закінчуються. У цей час відходить літнє тепло і відчувається подих осені. Хто таборував в цей час, а зокрема якщо стояв на стійці, знає чому кажуть "Прийшов Спас — бери рукавиці про запас." Серпень в Україні — межа між літом і осінню.

Після збору врожаю, хліборобські країни віддають шану й подяку богу врожаю — сонцю. У цей час уже є новий хліб на столі, стодоли повні хліба, в хатах ламалось гілля від овочів — яблук, груш на слив; у городах — високі врожаї різної городини. Відібрано і повні бочки меду.

На Спаса відбувалося свячення овочів та меду. Після свячення, всі діляться овочами. Було вірування, що до Спаса не вільно їсти цього річних овочів ні меду.

На фото: Спаса на таборі (станція Торонто)

Літо в народному календарі кінчилося на св. Симеона, 14 вересня, коли то ластівки збиралися відлітати.

ВМІЛОСТІ

Три вмілості пов'язані із традиціями українських свят.

ХОРОВОДИ

ПЕРШИЙ СТУПІНЬ

1. Пояснить що це хоровід. Розкаже про походження хороводів.
2. Пояснить що це гаїлки. Розкаже про повстання та тематику гаївок.
3. Знає кроки та слова до 6-ох гаївок і разом з гуртком або групою їх виводить.

ДРУГИЙ СТУПІНЬ

1. Знає 5 груп різних гаївок. Подасть і пояснить один приклад з кожної групи:
 - розмовної
 - фігуральної
 - сценічної
 - ритмічноїРозкаже історію розвитку тих гаїлок і значення кожної гаївки.
2. Уложить в'язанку (6-10) гаївок.
3. Навчить гурток одну гаївку.
4. Візьме участь у виведенні гаївок.

ТРЕТІЙ СТУПІНЬ

1. Переведе дві гутірки про походження хороводів і гаївок.
2. Підготує сама/сам, або з гуртком, виступ гаївок. (6-10)
3. Навчить гурток 3 нові гаївки чи хороводи.
4. Під час Великодніх свят зорганізує і переведе гаївки біля церкви. Опише про це до хроніки і до 'Юнака'.

МІТОЛОГІЯ

1. Знає, що це мітологія і її вплив на розвиток держав, вірування народів і на літературу.
2. Розшукає і випише цікаві дані про богів/богинь і про стародавню передхристиянську віру українців (перед існуванням Київської Русі). Подасть усі інформації, разом із ілюстраціями богів, до книжечки і створить 'словничок української мітології'. На курінних сходинах, або на прогулянці, представить цей проєкт.
3. Прочитає один літературний твір на тему української мітології (напр. *Слово о полку Ігореві*, *Лісова пісня*, *Тіні забутих предків*, і т.д.) Напише зміст про цей твір. Головно підкреслить вплив мітології на розвиток вірування народу. На сходинах переговорить і порівняє теми творів.

ПИСАНКАРСТВО

ПЕРШИЙ СТУПІНЬ

1. Знає про походження писанок в Україні.
2. Знає про звичаї пов'язані з писанками.
3. Розповість дві великодні легенди пов'язані з писанням писанок.
4. Розкаже яке значення писанка має в українських віруваннях.
5. Розповість про символіку зв'язану з яйцем і орнаментом. Пояснить значення бодай 4-ох символів.
6. Вміє розпізнати стиль писання писанок з трьох інших частин України.
7. Знає техніку писання писанок.

ДРУГИЙ СТУПІНЬ

1. Закріпить засади точок Писанкарства I.
2. Пояснить різні техніки писання писанок, пояснить що таке 'драпанка', і як їх виконувати.
3. Покаже 5 способів розділення яйця.
4. Пояснить 8 символів які вживають на писанках.
5. Виконає 5 писанок і пояснить способи, якими вони були виконані. Писанки повинні бути принайменше у 3-ох кольорах.
6. Вміє розпізнати писанки з принайменше 5 частин України. Має картини різних писанок.

ТРЕТІЙ СТУПІНЬ

1. Закріпить засади точок Писанкарства I.
2. Має власну збірку зразків писанок з різних областей України.
3. Має написаних 12 писанок.
4. Переведе гутірку з гуртком про писанки і курс писання писанок з гуртком чи роєм.
5. Заплянує зі своїм гуртком або групою, прогулює до музею, де є виставка писанок.

4. Знає про розвиток греко-римської мітології. Може виписати і розказати про богів із часів греко-римської імперії, вплив на розвиток держав, традиції, календар'я, та літератури.
5. Може показати як стародавня віра людей і вірування в богів перейшла у теперішні традиції пов'язані із релігійними святами, обрядами та щоденними традиціями українців.
6. Підготує і переведе на курінних сходинах театральну виставу з одного мітологічного оповідання з часів греко-римської мітології.
7. Словничок-книжечку передасть до хроніки і опише цю вмілість до курінної хроніки або/і допис до 'Юнака'.

Число
З БІБЛІОТЕКИ ЮНАКА 1/2003
Українські Свята
Осінь-Зима

Зміст включає такі розділи:

Календар	● Чому ми маємо два календарі
Осінь	● Вечерниці, свято Покрови
Андрея	● Ворожіння, ігри
Миколая	● Сценка
Ялинка	● Прикраси
Свічечка	● Програма, вертеп
Вертеп I	● Три короткі сценарії
Вертеп II	● Як збудувати вертеп
Свят Вечір	● Традиції, страви
Коляда	● Як зробити зізду, віншування
Маланка	● Традиції
Новий рік	● Засівання, новорічні сходини
Йордан	● Традиції

ЗМІСТ

ВІД РЕДАКЦІЇ	1
КАЛЕНДАР	1
ВЕЛИКДЕНЬ.....	2-3
ПИСАНКИ	4-7
ВИТИНАНКИ	8-9
ГАЇВКИ-ЗАБАВИ	10-11
ВЕЖІ	12-13
ІГРИ.....	14-15
ЗЕЛЕНІ СВЯТА.....	16-17
СВ.ЮРІЙ.....	18
СВЯТО ВЕСНИ.....	21
СУПАЛА	20-21
ТАБІР	22-23
ВМІЛОСТІ	24

Посібник
на пластові
зайняття

З бібліотеки
ЮНАК-а
1 / 2004